NUMMER 13 — DONDERDAG 1 APRIL 1926 — 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

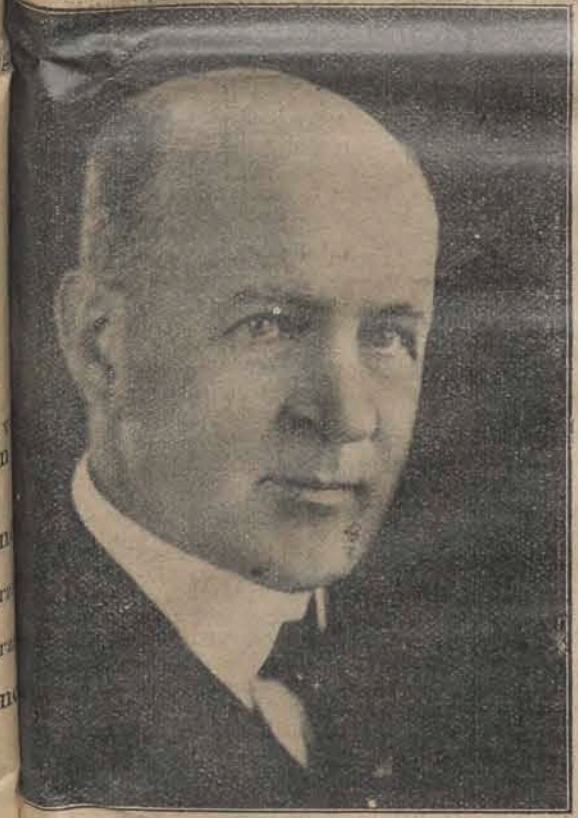
[HE]T BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER [V]OORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

[INH]OUD: De nieuwe Gouvern.-Gen. — In Memoriam [.] W. Sonneveld. — Een Ind. Huis te 's-Graven[ha]ge, door J. F. Snelleman. — Onvermoeid bezig [vo]or Suriname, door C. L. Kesler. — Bouwkunst op [Ba]li. — De Volkenbond in 1925. — Van Week tot [W]eek. — Persoverzicht: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit [de] Ind. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Literatuur[ove]rz. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren [V]reemde. — Berichten der Afd. — Meded. — Mutaties.

[D]e nieuwe Gouverneur-Generaal.

[Zoals e]lders in dit blad wordt gemeld, is Jhr. Mr. [A. C.] D. de Graeff, Nederlandsch gezant te Washing[ton,] door H. M. de Koningin aangewezen als op[volg]er van Gouverneur-Generaal Mr. D. Fock.

[Jh]r. de Graeff, geboren te 's-Gravenhage den 7en [Aug]ustus 1872, studeerde te Leiden en vertrok in [...] naar Ned.-Indië, waar hij [...]

[...]er Algemeene Secretarie te Buitenzorg en [...]e verschillende rangen doorliep. 30 Dec. 1914 [we]rd hij lid, en 2 Jan. 1917 vice-president van den [Raad va]n Indië.

[...]a, in Dec. 1919, benoemd tot Hr. Ms. ge[zant te] Tokio, verwisselde Jhr. de Graeff dien post [...] met den reeds genoemden te Washington. [...] hij zal blijven waarnemen tot midden[...] dan nog eenige maanden in Nederland te [...] vóór de aanvaarding der Landvoogdij.

[...]een ruim twintigjarige Indische loopbaan is [de] Graeff toegerust met een groote kennis van [...] toestanden, terwijl de op diplomatiek ge[bied] verworven kundigheden in de landen die — [...] Ned.-Indië — nauw betrokken zijn bij de [...]nde vraagstukken in den Pacific, hem zeer [...] zullen komen bij de vervulling van zijn ge[...] ambt.

[...]de benoeming van den nieuwen landvoogd [...] door de dagbladpers reeds volle instemming [...], waarbij wij ons volgaarne aansluiten.

[Moge]n zijn algemeen erkende bekwaamheden en [erv]aringen strekken tot heil van Indië en zijn [...]rs!

IN MEMORIAM MR. WILLEM SONNEVELD

VOORZITTER DER VEREENIGING „OOST EN WEST".

Aan de Vereeniging Oost en West is haren Voorzitter door den dood ontvallen. Een ziekte voor welker bestrijding een operatieve behandeling noodig geoordeeld werd, nam hem op Woensdag 24 Maart 1926 uit dit leven.

Zondag den 21en heeft hij zijn 63en geboortedag kunnen herdenken...!

Zaterdag, den 27en d.a.v. is zijn stoffelijk overschot tot asch vergaan.

Sonneveld's eervolle loopbaan is bekend. In 1891 als rechterlijk ambtenaar naar Indië uitgezonden, diende hij daar de magistratuur op Java en Sumatra gedurende een tijdvak van bijna 30 jaren, onderbroken door enkele verlofjaren, en besloot hij die loopbaan, na Directeur van Justitie geweest te zijn, met het lidmaatschap in den Raad van Indië, het hooge ambt waartoe hij op grond van zijn goeden naam en antecedenten als vanzelf was aangewezen.

In 1920 als gepensionneerde in Nederland teruggekeerd, zette hij zijn werkzaam leven voort, zij het in andere richting. S. was er den man niet naar, stil te gaan zitten, daarvoor had hij te veel gemeenschapszin; het streed tegen zijn opvatting van het leven en tegen zijn zelfkennis, welke, bij alle bescheidenheid hem eigen — een mooi woord van Thorbecke ook op S. toepasselijk, dat de meest bescheidene de meest bekwame pleegt te zijn — hem ingaf dat hij nog veel voor anderen zou kunnen doen. Hij wijdde zich aan de Vrijmetselarij, die zoozeer zijn liefde had en aan welker hoofd hij, vrij spoedig na zijn terugkeer uit Indië, als Grootmeester kwam te staan; hij nam een Hoofdbestuurszetel in in de Vereeniging van Volkenbond en Vrede; hij aanvaardde, midden 1920, de benoeming tot Voorzitter onzer Vereeniging, alle welke functiën hij tot kort voor zijn overlijden heeft bekleed.

De arbeid aan deze drie organisaties, welker geestelijke pijlers, in groote lijnen, zooveel overeenkomst toonen, kenschetsen den humanist die S. was.

In deze woorden, gewijd aan zijn nagedachtenis, komt de nadruk het eerst en het meest te vallen op zijn werkzaamheid ten dienste van de Vereeniging Oost en West; het Hoofdbestuur acht zich zulks aan de leden der Vereeniging verschuldigd. En wanneer dan al dadelijk in een enkelen raken omtrek — zoo aanstonds nog wat uitgewerkt — het beeld van onzen thans ontslapen, diep betreurden Voorzitter, den leden en alle degenen die der Vereeniging na zijn, mag worden voor-gehouden, dan geschiedt dit op de meest afdoen-de wijze door aanhaling der getuigenis van hem die, in het Bestuur, hierarchisch, op den Voorzitter volgt, van den Onder-Voorzitter, den hee[r] R. Zuyderhoff, die, ter plechtige uitvaart op Westerveld, naar waarheid de verklaring kon afleggen dat Mr. S. de Vereeniging Oost en West i[n] voor haar zeer moeilijke jaren had geholpen e[n] geleid.

Dat heeft hij gedaan, inderdaad. Het H. B. rekent het zich dan ook tot een onschatbaar voor-recht, dat Mr. S. 5½ jaar ruim, aan het hoofd de[r] Vereeniging heeft gestaan, haar heeft gedragen. Het leenen van zijn persoonlijkheid reeds bete[e]kende voor haar een geschenk van hooge waard[e] en zijn voorzitterschap deed haar in aanzien sti[j]gen. Hierin liggen — voor een groot deel — zij[n] verdiensten, ze gaan uit boven de daadwerkelijk[e] bevordering van de bizondere belangen, bezie[n] uit een organisatorisch en propagandistisch oog-punt. Wat dat betreft voelde hij zichzelven w[el] eens onbevredigd en meende hij wel meer te kun-nen en te moeten doen. Intusschen, het moge zo[o] de opvatting geweest zijn van den hoogstaande[n] man, die met zichzelven niet spoedig tevreden i[s], een dergelijke opwelling doet niet af aan de be-teekenis van zijn voorzitterschap. Want, de gro[o]te lijnen langs welke de Vereeniging zich te be-wegen heeft, hield tij terdege in het oog en [bij] alle minzaamheid en welwillendheid in den per-soonlijken omgang, bij alle soepelheid in de be-handeling van zaken stond hij pal, onwrikbaa[r] daar waar hij meende — en zijn meening was al-tijd goed gefundeerd — dat de kern van Oost e[n] West gevaar liep te worden aangerand. Nauw-gezet wikkend en wegend, maar dan, na genome[n] besluit zonder aarzeling en recht op het doel a[f]-gaande, greep hij in waar de belangen van [de] Vereeniging zulks noodzakelijk maakten. In d[at] opzicht kunnen zijn verdiensten niet licht word[en] overschat.

Was S. dus een uitnemend Voorzitter, bij wie[n] de belangen der Vereeniging veilig waren, even-zeer was hij een voortreffelijk leider van verga-deringen. Zijn bekend, welsprekend woord wa[s] menig keer doortrokken van den zuurdeese[m] eener bezieling, welke op de vergadering i[n]-werkte; ook daardoor hielp hij de Vereeniging voornit en is zij hem dank verschuldigd. Daarb[ij] steeds opgewekt, al bestond daarvoor ook meni[g] keer geen aanleiding — hij wist zijn leed [te] dragen.

Met deze korte schets van den ontslapene a[ls] hoofd der Vereeniging moet worden volstaan; volledigheidshalve moge aan het vorenstaand[e] worden toegevoegd, dat hij steeds op de mee[st] waardige wijze de Vereeniging naar buiten ve[r]-tegenwoordigde.

De zegswijze „de mortuis nil nisi bene" zij te[n] opzichte van dit „In Memoriam" in hare juist[e] beteekenis begrepen. Veel goeds van den heen-gegane is — en kon — in deze regelen gezegd worden als Voorzitter, als leider van vergaderin-gen, als vertegenwoordiger ook buiten de Ver-eeniging. Bij den dood, als alle strijd is uitgestre-den, pleegt het minder goede, dat iedereen aan-kleeft, naar den achtergrond te worden gedron-gen, ook ten aanzien van S. Daarin althans too[nt] de mensch zijn hooge roeping. Met Mr. S. gin[g] heen een man van beschaving, uiterlijk, maa[r] vooral innerlijk, een rechtschapen man van ui[t]-nemend verstand en van groot intellect, d.w.[z.] van in- en doorzicht, maar ook een man m[et] een warm gemoed, die zoo gaarne het goede wi[l]-de. Zijne tekortkomingen deden deze eigenscha[p]-pen temeer uitkomen.

Pijnlijk wordt zijn verscheiden gevoeld in z[ijn] gezin, in de maatschappij en hare instellinge[n] en niet het minst door

HET HOOFDBESTUUR VAN DE[R]
VER. OOST EN WEST.

[Ee]n Indisch Huis te 's-Gravenhage [1].

Die Botschaft hör' ich wohl, allein nur fehlt der Glaube.

[In] het Koloniaal Weekblad van 8 October 1925 [kwam de] heer Lusink, oud-agent der N. H. M. te Medan, [voor]en met het plan voor een Indisch Huis, neer [te zet]ten in Den Haag. Hij noemde het „een centrum [voor] het Indische leven op wetenschappelijk, econo[misc]h en sociaal gebied in de residentie" en dacht [zich] dit centrum als een gebouw met ruimten voor [socië]teitszaal, tevens geschikt voor bioscoop-voor[stell]ingen en voordrachten, vergaderzaal, tentoon[stelli]ngszaal, bibliotheek, leeszaal, kantoren van [Indis]che vereenigingen en maatschappijen. Het [denk]beeld vond instemming bij het hoofdbestuur [der] vereeniging „Oost en West", hetwelk samen [met] de besturen van andere corporaties een voor[loopi]ge commissie benoemde, bestaande uit de hee[ren] .. van Peski, lid van het dagelijksch bestuur [van] Oost en West, voorzitter; M. J. Lusink; K. G. [v.] Tubergen, oud-hoofdingenieur B.O.W. in N.-I.; [.] A. van der Brugh, secretaris-penningmeester [van] Oost en West; Ed. Cuypers, architect en H. J. [Wi]jlard, architect, secretaris.

[De]ze commissie is, naar in de dagbladen was te [lezen], voortvarend aan het werk gegaan; om de [stich]tatie van een Indisch Huis mogelijk te maken [zo]chte zij samenwerking met instellingen die, [hoew]el niet Indisch, toch eveneens behoefte hebben [aan] lokaliteiten voor uitvoeringen en tentoonstel[linge]n, zooals het Conservatorium, de Academie [van] beeldende kunsten, het Schoolmuseum en [..]e, en zij is met de besturen dezer instellingen [..] in aanraking gekomen, zoomede met het [plaatse]lijk bestuur. De bedoeling is te trachten het [gebouw] of de gebouwen te zetten op het ledige erf [aan de] Mauritskade, waar vroeger de kazerne stond; [de co]mmissie vindt dit het centrum van Den Haag, [gema]kkelijk bereikbaar voor Hagenaars en buiten[staan]den.

[De] besprekingen hebben, zooals begrijpelijk is, [een v]oorloopig karakter gehad, maar zooveel is [zeker], dat het denkbeeld van alle zijden instemming [vond]. De architect Cuypers stelt zich het Indische [Huis] voor als een samenstel van gebouwen, met een [groote] zaal voor uitvoeringen en tentoonstellingen [in het midd]en; daaromheen ruimten voor diorama's, uit[beeld]end het bedrijfs-, kunst- en volksleven in Indië [en ver]der al de lokalen waarvan in het plan-Lusink [gerept]. Hij heeft het uiterlijk zich streng eenvou[dig ge]dacht: een Hollandsch gebouw welks inwen[dige] Oostersch aandoet.

[E]n het geld, want ook dit komt eraan te pas. Het [k]apitaal voor de stichting zou alleen kunnen [worde]n verkregen met medewerking van de groote [Indis]che bedrijfs-organisaties. Wel 100 Indische [kultuu]r-maatschappijen moeten in Den Haag hun [zetel] hebben, ook een 10-tal mijnbouw-maatschap[pijen,] lichamen als de Ondernemingsraad, de Be[..] de Internat. Vereen. v. d. Rubberhandel, en [zoo v]ort. Verder het Indisch Genootschap, Oost en [West,] de Vereen. v. Verlofgangers, die van Ambte[naren] bij het B. B., de Officiers-vereeniging en [..]e.

* * *

[Is h]et onbeleefd van een mal plan te spreken? [W]il de lezer wel een equivalent en beter klin[kend] woord bedenken. Het is mij onbegrijpelijk dat [norm]aal denkende menschen met zoo iets durven [voor] den dag komen. Omdat de heeren Van Peski, [..] en eenige anderen zoo iets hebben bedacht, [zoude]n de kultuur- en mijnondernemingen die in Den Haag kantoren hebben hun boeltje pakken en naar het kazerne-plein aan de Mauritskade verhuizen? Ook de olie? Waarom zouden zij een lokaal in het Indisch Huis verkiezen boven het kantoor waar zij thans huizen? Wie het Scheepvaarthuis als voorbeeld noemt, geeft blijk er nooit te zijn geweest. Men moet eens nalezen wat er al in het Indisch Huis zal worden saamgebracht, een tjampoeran van zonderling maaksel. De heer Lusink wenscht „een centrum voor het Indisch leven op wetenschappelijk, economisch en sociaal gebied" en noemde in de eerste plaats een sociëteitszaal, tevens geschikt voor bioscoop-voorstellingen. En het denkbeeld vond instemming. Maar zoo iets noemt men toch geen denkbeeld, hoogstens eenige op een rijtje geplaatste woorden.

Zoo goed als alle vereenigingen van wetenschap, van nijverheid, van kunst en van veel meer nog, schijnen op eenmaal behoefte te hebben aan lokalen voor tentoonstellingen, voor uitvoeringen, voor alles ... is dat indertijd niet ook gezegd toen men het Amsterdamsche Paleis voor Volksvlijt wilde bouwen? Dat het plan van alle zijden instemming heeft gevonden is niet waar, gelukkig. Daar zijn er zelfs die er hartelijk om hebben gelachen; en gevraagd welke Indische belangen hier werden gediend: Zie eens hier: ook De Bijenkorf brengt veel heterogene dingen onder één dak, een Oostersche tapijtzaal, een lunchroom, een zaal voor nijverheidskunst, tearoom, leesbibliotheek, 72 verkoop-afdeelingen, een kapsalon, postkantoor, reisbureau en een escalier roulant. Maar dat alles is in één hand en het mag een ijzeren vuist zijn die er orde houdt. Is zulk een vuist beschikbaar voor het Indische Huis? Want dat zal noodig zijn, 't zal er spannen. De bewindvoerders der mijn- en kultuurondernemingen, de onderscheiden Indische organisaties, de pachters der buffetten, het bioscoop-personeel, de menschen die komen vergaderen, het concertbestuur en de impresario, de heeren en dames die voordrachten gaan houden en de anderen die willen tentoonstellen Indische en andere kunst; daartusschendoor de oudgasten uit het Oosten en het Westen, verlofgangers, ambtenaren, liefhebbers voor de leeszaal, zij allen, gesteld op behoud van eigen wezen en van eigen zelfstandigheid, moeten te vrind worden gehouden, anders draaien zij het kultureele centrum op het kazerne-plein (welk een curieuse lotsverwisseling!) den rug toe.

Het is aan een boozen droom gelijk; en nu zwijg ik nog van het Hollandsche gebouw dat inwendig Oostersch aandoet; ook van de diorama's van het Indische volksleven; woorden alweer! Is 't niet om angstig te worden? Slapen de leden dezer commissie nog één nacht rustig? Naar het cultureele centrum dringen de drommen, dáár is hun gemeenschappelijk tehuis, dáár wordt saamgebracht wat tot dusver was verbrokkeld. Woorden, niets dan woorden. Gelukkig geeft het slot iets komieks: dat het Koloniaal Instituut te Amsterdam heel wat anders is. Ach kom! Ja, en de bad-inrichting aan den Heiligenweg ook.

JOH. F. SNELLEMAN.

Naschrift. Als de spreuk „le ridicule tue" waar is, dan zijn wij reeds omgebracht vóór ons plan door ons uitgewerkt is.

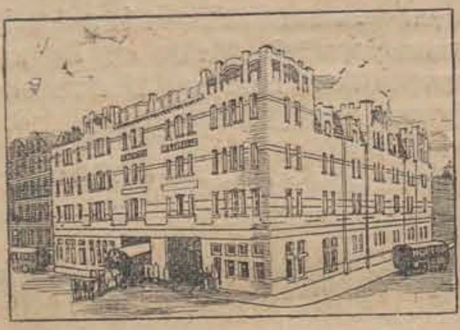
Toch kunnen wij den heer Snelleman verzekeren, dat wij nog springlevend zijn en ons zeer verplicht gevoelen voor zijne kritiek, waardoor ons plan nog eens onder de oogen van het pubiek komt, al geeft deze kritiek louter spot voor argument.

Maar nu eene vraag.

Indien „Oost en West" is overgegaan tot het vormen eener commissie inzake het plan van den heer Lusink, zou hiervan dan niet de bedoeling zijn om dit pasklaar voor uitvoering te maken?

Als oud-Rotterdammer weet de heer Snelleman wel, dat er op de Leuvehaven te Rotterdam een

[1] [D]it artikel werd door ons, ter kennisneming van [den in]houd, toegezonden aan den voorzitter van het [voorloo]pig comité „Het Indische Huis", die er een kort [naschr]ift aan toevoegde.

huis staat met een gevelsteen, het opschrift dragende: „Oordeel niet vóór het tijd is, dus weet of wacht".

F. VAN PESKI,
Voorzitter voorloopig comité „Het Indisch Huis".

Onvermoeid bezig voor Suriname

door

C. K. KESLER.

In het nummer van 4 Maart van dit blad hadden wij het genoegen, de aandacht te mogen vragen voor eene l[illegible]zing van den Heer S. Beck, „Geschäfts-dire[illegible]or" der Moravische Broedergemeente te Paramari[illegible], die deze te Wageningen hield. Dezer dagen ontvingen wij van den geachten schrijver eene in het Duitsch gestelde brochure over Suriname, die ons aanleiding geeft, onder bovenstaand opschrift, ook hieraan eenige regels te wijden.

Het zal menigeen opgevallen zijn, die na een jarenlang verblijf in de tropen weer eens in het Moederland, in het bijzonder in eene der groote steden, terugkeert, dat men hier in het algemeen geen hoog denkbeeld heeft van datgene, wat daarginds, in die zonnelanden, aan arbeid gepraesteerd wordt. Eene overdreven voorstelling van de tropische hitte, van het afmattende van het klimaat van Oost en West, van de indolentie tusschen de keerkringen, doen die verkeerde voorstelling ontstaan bij hen, die nog nooit buiten ons koelere klimaat geweest zijn. Tropenlui weten wel beter, zij weten, dat daar in de nabijheid van den Evenaar vaak harder gewerkt wordt en zeker onder moeilijker omstandigheden, dan in het Moederland.

Voor de ongeloovigen in dit opzicht, waarover wij het hierboven hadden, zou het goed zijn, eens een kijkje te gaan nemen in het complex gebouwen, dat de Moravische Broedergemeente te Paramaribo heeft en vanwaar uit alles op zendings-, zoowel als op handels- en industriegebied gedirigeerd wordt. Als er één plaats is, waar eene opgewekte, onophoudelijke bezigheid heerscht, is het wel daar. Het aloude „Ora et labora" wordt daar op de gelukkigste wijze in practijk gebracht.

In het midden de groote kerk en daaromheen gegroepeerd Internaat, Leerlingen-tehuis en dergelijke inrichtingen op religieus of paedagogisch gebied, benevens de voornaamste handelszaken, waarvan de filialen over een groot gedeelte der kolonie verspreid zijn. Daar wordt gewerkt, zoolang het dag is en dikwijls ook nog, nadat de zon reeds lang is ondergegaan; niet het minst, of juister gezegd, wel het meest door de bedrijfsleiders. Daar in het kantoor van den Heer Beck staat de telefoon haast niet stil, daar op het hoofdkantoor tikken onophoudelijk de schrijfmachines, daar komt de bezoeker onmiddellijk onder den indruk, dat er onder het oog van den leider hard, maar met opgewektheid gewerkt en heel wat arbeid verzet wordt. Wanneer dan ook, hetzij voor wetenschappelijke, hetzij voor handels- of andere doeleinden een vreemdeling Suriname bezoekt, staat zonder mankeeren steeds op zijn programma, behalve verschillende bezoeken, die hij aan autoriteiten te brengen heeft, een bezoek aan het hoofdkantoor van de firma C. Kersten & Co., waar hij er zeker van kan zijn, door den Heer Beck op de meest voorkomende wijze voorgelicht en, als het noodig is, op even welwillende manier daadwerkelijk voortgeholpen te worden.

Zijn verloftijd, dien de Heer Beck thans in Europa doorbrengt, is voor hem al evenmin een uitrusten van de vermoeienissen van het harde werken in de tropen. Zooals wij in het nummer van 4 Maart reeds schreven, zijn groote liefde voor land en volk daar aan de overzijde van den Oceaan doet hem onvermoeid daarvoor bezig zijn. De bovengenoemde brochure getuigt daarvan op[illegible]

De schrijver beoogt ermede, zooals ook in [illegible] voorwoord van den Heer Wilhelm Fölmer, [illegible]zitter van de Duitsche Koloniale Vereeniging [illegible]meld wordt, Suriname ook in Duitschland bekend te maken door mededeelingen omtre[illegible] voornaamste cultures en de vooruitzichten [illegible] van en door aan te geven, in hoeverre jonge [illegible]schers, die thans hun vroegere koloniale [illegible] voor het grootste gedeelte of geheel voor zich afgesloten, daar met voordeel voor zichzelf, ook voor het land werkzaam kunnen zijn.

In het voorwoord treffen wij deze ware wo[illegible] aan: „Hier worden inlichtingen gegeven om[illegible] een over het algemeen weinig bekend gebied[illegible] ook voor menigen Duitscher een succesvol ar[illegible] veld kan worden." Over het algemeen onbe[illegible] ja, dat is Suriname ook in ons eigen land nog te veel; de Heer Beck doet en deed het zijn[illegible] die onbekendheid althans iets minder te m[illegible] Kennismaking met zijn brochure, die uitge[illegible] door den Zendings-Boekhandel te Herrnhu[illegible] met fraaie illustraties naar foto's van Mej. Au[illegible] Curiel te Paramaribo verlucht is, wordt da[illegible] den lezers van dit blad en den leden onzer [illegible]eeniging in het bijzonder, ten zeerste aanbe[illegible]

Amsterdam, Maart 1926.

Bouwkunst op Bali.

Voor leden van het Kon. Ned. Aardrijksk[illegible] Genootschap en belangstellenden hield de hee[illegible] van Erp dezer te 's-Gravenhage een voordracht [illegible] lichtbeelden over de Bouwkunst op Bali.

Dank zij de bemoeiingen van 't Bestuur der [illegible]eeniging van Vrienden der Aziatische Kunst [illegible] spreker in 1925 eenige maanden in Zuid[illegible] Midden-Bali vertoeven teneinde daar gegeven[illegible] verzamelen omtrent de nog levende Baline[illegible] bouwkunst. Hij mocht daarbij den gewaar[illegible] steun ondervinden van den Oudheidk[illegible] Dienst in N.-I., die een fotograaf te zijner bes[illegible]king stelde.

De heer van Erp begon de toehoorders te [illegible]plaatsen in Bali's eigenaardige sfeer, waarvan de wedergade in den Archipel tevergeefs zoekt.

Hij wijdde eenige beschouwingen aan de bo[illegible]gesteldheid van het begenadigde eiland, met [illegible]ouds goed georganiseerde bevloeiing, aan den [illegible]dienst, de karaktereigenschappen en de allure [illegible] het volk, van zijn artistiek vermogen en verg[illegible] enkele kunstuitingen van den Balinees met [illegible]eenkomstige van den Javaan.

Daarna volgde een beknopte karakteriseering [illegible] de bouwkunst der Balineezen. Bij deze Oosterl[illegible] heeft de architectuur uit den aard der zaak [illegible] karakter van een gemeenschapskunst. Zij is [illegible]mer individualistisch, doch steeds gebonden [illegible] oude geheiligde tradities.

Treedt de Balinees een enkele maal buiten de [illegible]ken dier traditie, en daartoe leidt nu eenmaal [illegible] invoering van het Westersche gezag, dan is [illegible] hopeloos het spoor bijster, dan ontstaat onver[illegible]lijk het misbaksel, de croûte. Spreker wees op [illegible] geval van de nabootsing van een Boroboedoer-t[illegible] voor een dorpstempeltje.

De heer van Erp waarschuwde tegen overdr[illegible] verwachtingen ten aanzien van het wezen der [illegible]neesche bouwkunst op Bali. Ruimte-kunst [illegible] hier niet voor, noch in den volksbouw, noch [illegible] heiligdommen. Ze mag hier ook niet verwacht [illegible]den. In dit milde land leeft de primitieve men[illegible] buiten. Een simpele gesloten slaapwoning en [illegible] pendopo voldoen aan alle eischen. Zelfs in [illegible] vroegeren vorstentijd stelden de aanzienlijken [illegible] tevreden met die allereenvoudigste bouwvorm[illegible]

Ook in de heiligdommen, poera's genoem[illegible] spr. wijst op het misleidende in de benaming [illegible]pels" — is geen behoefte aan ruimtebouw. Aa[illegible]

…n en kleine luiden verrichten hunne devoties …en open tempelhof.

…tegenstelling met het oude Java kent men op …geen vereering van het godsbeeld. Van een cella …voor is dus ook geen sprake.

…n richt godenhuisjes op en pagode-vormige …eroe's" — symbool van den godenberg) waarin …odheid bij bepaalde plechtigheden gedacht …t tijdelijk te verwijlen. Deze houten bouwsels …ingedekt met plantaardig materiaal en hebben …gaans een steenen voet. Alleen de godentronen …e z.g. „tjandi's" zijn van steen.

…erigens bepaalt de monumentale kunst zich …een afsluitings-architectuur, tot poorten en …en. Hierin uit zich de sterk levende bouw-beeld-…kunst en sierkunst met al de uitbundigheid, …ige kracht en den zin voor 't groteske, die het …e erfdeel zijn van deze begaafde Polynesiërs. …eze poorten en muren zien we vaak een onge-…elden woeker, een orgie van het ornament, die …ts denkbaar en aanvaardbaar is te midden der …looze vegetatieve kracht der tropennatuur. …ch soms treft ons in een poort of muur de …heid, de verfijning, de rustige evenwichtigheid. …zijn wellicht te beschouwen als de Hindoesche …g op de inheemsche schering.

…merkelijk is het gevoel dat de Baliër aan den …legt voor harmonische aanpassing van het …werk aan het milieu. Een oude boom, een …el, een waterpartij, een klaterende bron wor-…in het bouwwerk opgenomen. Het natuur-…t wordt aanleiding tot den bouw.

…rechthoekige omsluiting met muren van alle …erven leidt vanzelve tot regelmatigen dorps-…g met rechthoekig wegenplein.

…bij de lijkverbrandingsplechtigheden gebrui-…e hooge torens eischen een groot profiel van …ruimte voor de wegen. Zoo vindt men op Bali …overal zeer aantrekkelijke wegbeelden. Ook …omsluiting van menig plein blijkt, dat de …natuurlijk gevoel heeft voor goede …indeeling.

…r poera-bouw wordt tufsteen of baksteen ge-…, veelal een combinatie van beide. De geringe …zaamheid van den tufsteen heeft het hare er …bijgedragen, dat de geoefendheid onderhouden …van de Balineesche hand.

…een groot aantal lichtbeelden deed spr. onder …op het doek verschijnen de woningtypen en …muren, de haneklopbanen en campaniles, ten …de soorten van poera's als den dorps-, den …nhemel, den zeetempel, den familietempel …en paar der zes landtempels, welke laatste …heren Baliër in een bijzonderen reuk van heilig-…staan.

De Volkenbond in 1925.

…behoeft nauwelijks op den voorgrond ge-…dat wanneer men spreekt over den Volken-…in 1925, de tractaten van Locarno zijn positie …heeltelijk zijn arbeid in dat jaar karakteri-…. Deze algemeene opvatting heeft daarom iets …nderlijks, wijl die tractaten van Locarno niet …treeks tot den arbeid van den Volkenbond be-…, en deze integendeel heeft zorg gedragen …ilen de conferentie te houden, noch haar be-…gen, noch haar resultaten te beïnvloeden. …et kan niet genoeg worden gezegd, dat de …an samenwerking, in den Volkenbond ge-…, de geest ook, die de beraadslagingen der …ssemblée in zoo hooge mate heeft geken-…, Locarno heeft mogelijk gemaakt. Zonder …olkenbond ware aan een resultaat als dat van …no niet te denken! Waarnevens men niet uit …g heeft te verliezen, dat datgene wat men de …reiding van Locarno kan noemen, in en mid-…en Volkenbond heeft plaats gegrepen. Immers, …in de Raadszitting van Maart 1925 heeft Sir …Chamberlain, op hetzelfde oogenblik, dat hij de redenen ontvouwde, die hem het Protocol van 1924 deden verwerpen, den grondslag gelegd voor een regionaal waarborgverdrag, dat in Locarno is verwezenlijkt. De onderhandelingen tusschen de Geallieerden en Duitschland zijn buiten den Volkenbond om gevoerd, maar de laatste stadia dezer onderhandelingen vielen met den aanvang der Assemblée 1926 te Genève samen, en men kan velig aannemen, dat de aanwezigheid èn van Briand èn van Sir Austen Chamberlain, om van andere vooraanstaande diplomaten niet te spreken, geenszins toevallig was. Na de onderteekening der Locarno-tractaten op 1 December te Londen heeft Chamberlain het terecht nuttig geacht om van het feit der registreering dezer tractaten in het tractatenboek van den Volkenbond in het bijzonder melding te maken. Hij deed dat in die merkwaardige Raadszitting van 14 December 1925, waarin na hem achtereenvolgens de gedelegeerden van alle landen, die er in den Raad vertegenwoordigd zijn, het woord voerden, en nog eens uitdrukking gaven aan hunne voldoening over hetgeen te Locarno is tot stand gekomen.

De verwerping door Engeland van het Protocol maakte het zeker, dat dit niet zou tot stand komen. Maakte het dus uitgesloten, dat in Juni 1925 de met spanning tegemoet geziene Ontwapeningsconferentie zou bijeenkomen. Zou daarmede het ontwapeningswerk van den Volkenbond zijn afgesloten? De zesde Assemblée heeft terecht gemeend, dat dit niet het geval kan en mocht zijn. Verschillende resoluties werden ingediend, onder welke die van de Nederlandsche delegatie, door den heer Loudon verdedigd, zeker de verststrekkende was. Geheel werd zij niet aangenomen, maar wel ging van de zesde Assemblée aandrang op den Raad uit, dat deze geen tijd zou verloren laten gaan om het voorbereidend werk der ontwapening met kracht ter hand te nemen. Zoodoende ging de Raad reeds in zijn December 1925-zitting ertoe over de voorbereidende commissie, waarin ook Nederland zitting kreeg, samen te stellen, terwijl hij tevens 15 Februari als datum voor het bijeenkomen dier commissie aanwees. Helaas hebben onvoorziene omstandigheden tot uitstel geleid; de voorbereidende commissie zal, naar aangenomen mag worden, thans in April, uiterlijk in Mei samenkomen. Haar belang ontleent zij voor een niet gering gedeelte aan het feit, dat Duitschland, nog voordat het tot den Bond was toegetreden, erin toestemde aan den arbeid dier commissie deel te nemen; dat Rusland èn Amerika evenzoo deden. Zelfs zijn het, naar verluid heeft, de moeilijkheden, tusschen Rusland en Zwitserland bestaande in verband met den moord, destijds op Zwitsersch grondgebied op den Russischen communist Worowski gepleegd, geweest, die tot de verdaging van den commissorialen arbeid mede aanleiding hebben gegeven.

Overziet men den arbeid van den Volkenbond in 1925, dan ziet men 5 zittingen, waaronder één buitengewone vergadering van den Raad; 4 zittingen, waarvan 3 buitengewone, van het Hof van Internationale Justitie te 's-Gravenhage; bijeenkomsten van verschillende conferenties, waarvan 3 tot het resultaat eener internationale overeenkomst hebben geleid; onophoudelijke samenkomsten van de technische organen en de verschillende commissiën, door den Volkenbond ingesteld. Het internationaal recht werd èn door het Hof èn door de ingestelde codificatiecommissie ontwikkeld; politieke geschillen werden geregeld; uitvoering werd gegeven aan verschillende bepalingen van het grondverdrag, en aan de procedure, jegens de minderheden te volgen, werd aandacht, schoon nog steeds aanmerkelijk zwak, geschonken. Daarnevens zette de Bond zijne bemoeiingen met Danzig en met het Saargebied voort.

Het Hof te 's-Gravenhage wees in 1925 twee arresten en bracht drie adviezen uit. Het eerste dezer drie had betrekking op de uitlegging van de artikelen van het verdrag van Lausanne ten aanzien van

Haarlem en Omstreken.

de uitwisseling van Grieksche en Turksche bevolkingen; het tweede op den door Polen ingestelden postdienst in Danzig; het derde op de beteekenis van het artikel van het verdrag van Lausanne ten aanzien van de grensregeling tusschen Irak en Turkije (Mosoel). Op grond van en overeenkomstig deze adviezen heeft de Raad zijn beslissingen genomen. Het Hof wees vonnis in de zaak-Mavromatis, den Griekschen onderdaan, die zich door het Engelsche mandaatbestuur in Palestina benadeeld achtte en wees hem een deel zijner vordering toe. Het wees evenens arrest in de tusschen Duitschland en Polen aanhangige aangelegenheid betreffende eigendommen in Opper-Silezië, ten aanzien waarvan het zijn eigen bevoegdheid vaststelde, de hoofdzaak aan een nadere behandeling, die inmiddels heeft plaats gehad, overlatend. Uitspraken als deze van een werkelijk permanent hof doen jurisprudentie ontstaan; jurisprudentie, die leidt tot versterking van het volkenrecht. Anderzijds kwam de op Zweedsch voorstel ingestelde commissie voor de ontwikkeling van dit volkenrecht voor den eersten keer samen, en aanvaardde de studie van een tiental onderwerpen, die zij rijp voor codificatie rekende.

(Slot volgt).

Van Week tot Week.

Dinsdag 23 tot Maandag 29 Maart.

De Buitenzorgsche Troonswisseling. Bij Kon. besluit is, op zijn verzoek, met ingang van den dag in de maand September, waarop hij het ambt van zijn opvolger zal hebben overgegeven, aan mr. D. Fock, eervol ontslag verleend als gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië, met dankbetuiging voor de vele en gewichtige diensten, door hem in die betrekking aan den Lande bewezen;
is benoemd tot gouverneur-generaal van Nederlandsch Indië de buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister te Washington, jhr. mr. A. C. D. de Graeff.

Oud-Minister van Koloniën Mr. Th. B. Pleyte †. Te 's-Gravenhage, waar hij sedert eenige maanden voor herstel van gezondheid vertoefde, is den 25en dezer op 61-jarigen leeftijd overleden Hr. Ms. buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister bij het Spaansche Hof, *Mr. Th. B. Pleyte, oud-Minister van Koloniën.* Mr. Pl. bekleedde het Ministerschap gedurende de veel bewogen periode 1913—1918.

Mutaties Opperofficieren N.-I. leger. Bij Kon. besluit is op verzoek eervol ontslagen onder dankbetuiging, de generaal-majoor der inf. van het N.-I. leger H. Bakker en hem de titulaire rang van luit.-generaal verleend;
is benoemd tot generaal-majoor de kolonel der inf. van het N.-I. leger J. V. Oppermann en op verzoek eervol ontslagen onder dankbetuiging;
is benoemd tot generaal-majoor de kolonel der inf. van het N.-I. leger H. L. La Lau;
is den kolonel der inf. van het N.-I. leger G. W. Mazee de titulaire rang verleend van generaal-majoor.

De Bestuurshervorming. Aneta meldt dd. Batavia 25 Maart. De Regeering heeft beslist, dat *Sumatra in vier gewesten zal worden verdeeld:* Zuid-Sumatra met den Riouw-Archipel, Oost-Sumatra, West-Sumatra en Atjeh. De respectievelijke gouvernementen zullen 1 Januari 1927 worden ingesteld; de provincie Zuid-Sumatra op 1 Juli 1927, West-Sumatra op 1 Januari 1928. De instelling van een provincie Oost-Sumatra wordt wegens bijzondere omstandigheden voorloopig uitgesteld.
Verder verneemt hetzelfde persbureau, dat de instelling van een Minangkabau-raad van de baan is in verband met de verdeeling van Sumatra in provincies. De onderverdeeling van de provincie in autonome ressorten schijnt mede te brengen, dat de verheffing van Minangkabau tot een autonoom ressort is uitgesloten.
De verdere bestuurshervorming omvat de provincie Borneo, de provincie Bali, Lombok, Timor en Celebes, met uitzondering van Menado, waarvoor de provincie Menado wordt ingesteld en het gouvernement der Molukken.

De overvallen op West-Atjeh. Bandoeng, 26 (Aneta). De kapiteins Behrends en Bonger over groote Atjehsche ervaring beschikken bestemd om op West-Atjeh te worden ge[...]

Voor een ziekenhuis te Koedoes. De suikerfabriek-ondernemingen in Pati, Koedoes en Japara te zamen een bedrag van f 30.000.— toe, [...] drage voor den bouw van een gewestelijk [...] huis te Koedoes.

Prof. Van Rees naar Ned.-Indië. De bekende [...] bestrijder prof. dr. J. van Rees, die reeds [...] ouderdom van 70 jaar heeft bereikt, is voorn[...] begin Mei naar Indië te vertrekken. Zijn re[...] oogt niet alleen propaganda te maken voor [...] en opiumbestrijding, doch wordt ook dien[...] gemaakt aan het onderwijs in modernen ge[...]

Onderzeeërs naar de Philippijnen. Hr. Ms. depô[...] Pelikaan, onder commando van kapitein-lui[...] ter zee W. Brandt, benevens een divisie va[...] onderzeebooten, onder bevel van luitenant [...] 1e klasse J. G. v. d. Berg, zullen in den loo[...] April een bezoek brengen aan Manilla, ter [...] woording van een bezoek door Amerikaansch[...] logsschepen, te Manilla gestationneerd, aan [...] landsch-Indië.

Directeur van het Departement van Onderwijs. B[...] 24 Maart (Aneta). De heer J. Hardeman, [...] ambtenaar ter beschikking aan het depar[...] van onderwijs, is benoemd tot directeur v[...] departement van onderwijs en eeredienst.
(De hr. Hardeman ving zijn ambtelijke lo[...] aan bij de Alg. Secretarie te Buitenzorg; al[...] rendaris ging hij wegens ziekte naar Ne[...] om kort daarop werkzaam te worden ges[...] de afd. Onderwijs van het Dep. van Kolon[...] 1918 naar Indië teruggekeerd, bleef hij sed[...] hoofdambtenaar verbonden aan het Depar[...] waarvan hij thans tot Directeur is benoemd[...]

Bouwkunst op Bali. Dezer dagen heeft de hr. T[...] Erp te 's-Gravenhage voor verschillende v[...] gingen een voordracht met lichtbeelden ge[...] over Bouwkunst op Bali. (Zie het overzi[...] blz. 4 hiervóór).
Den 30en Maart houdt de hr. v. E. [...] voordracht te Amsterdam voor de leden de[...] eeniging van Vrienden der Aziatische Ku[...] dier plaatse. Ze is echter ook toegankelijk [...] belangstellenden, niet-leden.

Overste W. K. M. Beugel †. In den ouderdom [...] jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer [...] M. Beugel, gep. luitenant-kolonel van het O.[...] ger en oud-secretaris der redactie van het d[...] De Telegraaf.

De medische hoogeschool voor Indië. Aan dr. C[...] Langen, leeraar aan de School ter opleidin[...] Indische artsen (S.T.O.V.I.A.) en genees[...] Batavia, die thans hier te lande vertoeft, [...] prof. Kühn te Amsterdam, is door de Indis[...] geering de opdracht verstrekt tot voorbe[...] van de Indische medische hoogeschool, d[...] moedelijk in 1927 zal tot stand komen.

Univers. examens. Wageningen. Landbouwhooge[...] Bevorderd tot doctor in de Landbouwku[...] heer F. Kramer, geb. te Leeuwarden, op [...] schrift met stellingen, getiteld: „Onderzoe[...] de natuurlijke verjonging en den uitkap in [...] ger gebergtebosch".
Leiden. Doctoraal examen Indisch recht [...] J. P. Roelofsz.

Het belastingrapport Meijer Ranneft. Op een vra[...] het Kamerlid den heer Cramer, betreffende [...] dige publicatie van het bij de Indische re[...] ingediende rapport van den heer Meijer R[...] over den belastingdruk op de inlandsche [...] king, heeft de minister van koloniën geant[...] dat het door den heer Cramer bedoelde [...] inmiddels ter Landsdrukkerij te Weltevre[...] gedrukt en de voor de Tweede Kamer be[...] exemplaren daarvan rechtstreeks uit Indië [...] griffie worden toegezonden.
Het ligt vooris in de bedoeling, om het [...] zoowel hier te lande als in Indië voor het [...] verkrijgbaar te stellen.

Oud-Minister Welter weer Raad van Indië. [...] besluit is de oud-minister van koloniën, [...] Welter, benoemd tot lid van den Raad va[...] Indië, met ingang van den dag, waarop [...] ambt zal aanvaarden.

...mandant Kol. Reserve. De luit.-kolonel van het O.-I. Leger J. D. Roukens, commandant der koloniale reserve te Nijmegen, wordt binnenkort eervol van dat bevel ontheven. Zijn opvolger zal zijn de met ingang van 1 Mei tot majoor bevorderde kapitein der inf. O.-I. Leger W. C. Camman, die einde April uit Indië vertrekt om zijn betrekking te aanvaarden.

Nadat dit bericht was opgesteld, werd vernomen, dat overste Roukens op den 27en dezer, door een noodlottig ongeval, op den leeftijd van ruim 50 jaar te Nijmegen is overleden.

...scheidingen. Bij Kon. besluit zijn benoemd tot officier in de Oranje-Nassau-Orde Raden Mas Adipati Ario *Sosrohadikoesoemo*, regent van Berbek, en *J. H. A. van de Water*, kolonel der intendance van het N.-I. Leger.

Inlandsch Bestuurscongres. Het Inlandsch B.B.-congres, dat, naar men weet, reeds eenige malen werd uitgesteld, zal, naar de *Loc.* thans verneemt, definitief doorgaan met krachtige medewerking van den Regentenbond. Het zal gehouden worden te Weltevreden in Mei aanstaande, tijdens de voorjaarszitting van den Volksraad. De taak en de toekomst van het Inlandsch binnenlandsch bestuur zullen er besproken worden. Tegelijk met het congres zal een tentoonstelling op politiegebied gehouden worden.

...in Midden-Java. Belangrijke toeneming. In de week van 24 tot en met 30 Januari zijn op Java in totaal 346 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 2, Temanggoeng 93, Magelang 40, Jogjakarta 12, Soerakarta 13, Bojolali 4, Klaten 42, Sragen 1, Salatiga 1, Pekalongan 66, Tegal 1, Banjoemas 1, Poerbolinggo 70.

...conomische Barometer over voedselvoorraden. Batavia, 27 Maart. (Aneta). Het Centraal Kantoor voor de Statistiek meldt, dat de bijplant voor de voornaamste gewassen nog steeds een maand achter is. De oogstbare cassave zal op het einde van April 150.000 bouw meer uitgestrektheid hebben dan op dat tijdstip in 1925. Geconcludeerd wordt, dat hoewel de voedselvoorraden nog wel niet ruim zijn, de ergste tijden van de voedselschaarschte achter den rug liggen.

...rsoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het groote wereldprobleem.

...vend en arbeidend te midden van een Oostersch ..., dat nog in de eerste fasen verkeerd van zijn cul...ele en economische ontwikkeling, is *in Ned.-Indië*, ...gestelling met andere Aziatische landen, nauwe... waar te nemen hoe door den wereldkring, met ...kking tot het Oosten, een probleem zich ontwik...e, met welks oplossing de toekomst van het Westen nauwste samenhangt. *Het groote wereldprobleem*, dat meer en meer de aandacht heeft van de ...naamste Europeesche staatslieden, is het vestigen ...den vrede op onwrikbare basis in verband met de ...raties en aanspraken van het ontwaakte Oosten. Of ...dreigend Wereldconflict tusschen gekleurd en blank ...ezweren is, zal de naaste toekomst leeren. Het ware ...lisme houdt niet het oog gesloten voor de werke...heid. In dit verband wijst het *Soer. Hbl.* (20 Febr. ...) op de feiten in Europa, die de ongerustheid voor ...we oorlogen gerechtvaardigd hebben, en op het ...le gevaar, dat niet alléén van de zijde van Rusland ...; het gele gevaar en bovenal de emancipatie van ...gekleurde rassen met hun sterke numerieke meer...heid. Zonder het te willen, hebben de blanken, door ...doen deelnemen van zóó vele gekleurde volken aan ... Wereldoorlog, het conflict uitgelokt, dat ons be... — het grootste dat de menschheid ooit heeft ge... Met den heer *Snowden*, oud-minister in het ...ur-kabinet, is ook het *Soer. Hbl.* van oordeel, dat ...nomische minderwaardigheid der Oostersche ...ken een der voornaamste oorzaken is, welke het ...senverschil tot een rassenconflict toespitst. *Lou...ur*, de scherpzinnige oud-minister van Frankrijk, ...ft het zoo juist uitgedrukt, toen hij verklaarde: „Het ...dhongermotief, dat vroeger zooveel gewicht in de ...aal wierp, bestaat bijna niet meer; de tijd van de ...overingsoorlogen is voorbij; het gaat nu zuiver om ...nomische belangen." Aan het Pacific-vraagstuk ligt verder een kwestie van demographie ten grondslag. De oplossing van deze problemen kan voor een groot deel gevonden worden in de vorming van een federatie: de Ver. Staten van Europa, de verwezenlijking van welk idee in het Verdrag van Locarno reeds tot uiting komt. De vorming van dit blanke front, waarop de heer *Zentgraaff* in zijn reisbrieven zinspeelde, mits niet gericht tegen de gewettigde aspiraties der Aziatische volken, doch met als doelstelling de bevordering van het welzijn der gekleurde rassen, kan misschien het Pacific gevaar, in zijn meest ernstige gevolgen, bezweren. Daartoe — zoo besluit het S. H. — is het noodig de beschaving te humaniseeren, brood te geven aan hen die hongeren, ruimte aan hen die verstikken, de wereld bewoonbaar te maken voor allen, en om dat doel te bereiken bestaat geen ander middel dan internationale samenwerking. Binnen een decennium, doch vermoedelijk reeds eerder, zal zijn gebleken of de wereld daarvoor rijp is, of het antagonisme tusschen blank en bruin niet reeds te diep is ingevreten, of de ondergrondsche strooming, welke door economische belangen wordt gestuwd, te keeren is. De Indische Regeering heeft met de hiervóór gereleveerde ernstige factoren terdege rekening te houden. Zij zal dat o.i. op de meest afdoende wijze doen, door, ten volle rekening houdende met de realiteit, aan een streng rechtvaardig Gezag de krachtige bestuursvoering te paren, welke het baas zijn in eigen huis verzekert. Dan zal zij haar internationalen plicht nakomen, door te voorkomen dat uit deze gewesten de lont in het kruit wordt gestoken.

De Sumatra Post (23 en 25 Febr.) schrijft over: „Het moreele gezag van den Volkenbond" en „De strijd om den Nijl", de *Deli Crt.* (26 Febr.) over: „De vlootbasis te Singapore"; het *Soer. Hbl.* (15, 16, 17 en 18 Febr.) bevat artikelen over: „De douaneconferentie te Peking", „Lief en leed ter conferentie te Peking", „Het werk van de Y. M. C. A. in China" en „De Japanners in China", *De Locomotief* (15, 16, 17 en 18 Febr.) over: „De actie in China" (blz. 4), „In Palestina", „De Halve Maan", „Fez en Hoed" (blz. 16), „China en Sovjet-Rusland" (blz. 26), „Gandhi's leer" (blz. 3), „China-mozaïek" en „De A-mandaten" (blz. 5). In de *Java-Bode* (18 Febr.) wordt het „Standaardwerk over Ned.-Indië" van Gabriel Angoulvant besproken, waarin hulde gebracht wordt aan het Nederlandsche Bestuur.

Javaansche figuren. De Indonesische Studieclub.

Als derde in de reeks van interviews met leidende Javaansche figuren laat *De Loc.* (17 Febr.) den heer *R. M. A. A. Koesoemo Oetoyo* aan het woord, thans na een veeljarige regenten-loopbaan te Semarang rustend, — om straks wellicht weer in het openbare leven terug te keeren. In 1905 werd de heer Oetoyo regent van Japara, nadat hij 3½ jaar regent van Ngawi was geweest. Van 1903—1914 was hij lid der Welvaartscommissie; hij werkte mede tot de oprichting van den Regentenbond, waarvan hij ondervoorzitter en sinds het overlijden van den pangeran van Demak voorzitter was; van 1918—1922 was de heer Oetoyo lid van den Volksraad; ook was hij lid van de irrigatiecommissie, het autonomie-comité en van de commissie voor de staatsherziening. De heer Oetoyo, sprekende over *de richtingen in de volksbeweging*, verwacht van *Boedi Oetomo* het meest voor de ontwikkeling van het Javaansche volk. Maar dan moet B. O. van koers veranderen. Onder het tegenwoordige bestuur heeft die koersverandering zich ook reeds ingezet. Boedi Oetomo moet niet slechts de intellectueelen zelf, maar ook het volk vereenigen. Het lagere volk had voorheen eigenlijk geen andere vereeniging om zich te wenden dan tot de S. I. en den laatsten tijd de Sarekat Rajat. Pas als Boedi Oetomo ook voor den volksman openstaat en zijn directe belangen behartigt, zal de vereeniging zich als 'n kracht voor de onwtikkeling doen gelden. Thans — zoo vervolgde de heer Oetoyo en besprak dan mede de vraag naar zijn meening over het communisme — thans trekt het communisme velen aan, omdat de kleine man uit het Inlandsche volk buiten den kring der andere vereenigingen blijft. Men moet wel goed onderscheiden: het uit Rusland geïmporteerde communisme en het communisme in de desa zelf. Dat geïmporteerde communisme heeft hier weinig kans — het druischt in tegen adat en neigingen. Maar er is ook bij het gewone volk ten plattenlande een onbewust verlangen om zich ruimer te bewegen, beter levensvoorwaarden te krijgen, etc. Er is ook een, wellicht eveneens onbewust, besef van tegenwerkende krachten: de prentah aloes, het communaal bezit, de belastingdruk. In antwoord op een andere vraag verklaarde de heer *O.* dat *samenwerking* noodig is tusschen de volksgroepen in Indië. Men onderscheide wel den *Volksraad* als adviseerend

college en de *locale Raden* met uitvoerende bevoegdheden. In den Volksraad komt het vooral op de waarde van uitspraken en argumenten aan, in de Raden op de stemming. De *Regentschapsraden* zijn de vertegenwoordigende lichamen voor het eigenlijke volk. Ondanks de fouten der bestuurshervorming verwacht de heer *O.* van de Regentschapsraden goede gevol..n op den duur. Er zullen in den beginne fouten gemaakt worden; spr. acht het goed dat de Regeering vooreerst de bevoegdheid gebruikt alle tot uiting komende verlangens wat te remmen. Ondanks teleurstellingen zullen de Regentschapsraden toch het vertrouwen der bevolking kunnen winnen.

De Indonesische Studieclub te Soerabaja geeft een nieuw orgaan uit: *Soeloeh Indonesiia.* Volgens *De Loc.* (19 Febr. blz. 17 en 23) wil dit orgaan een constructieve kracht zijn — gelijk immers de Studieclub als zoodanig is bedoeld. Zij wordt geleid door *dr. R. Soetomo, R. P. mr. Singgih, mr. M. Soewono, M. Soendjoto, R. T. Tjindarboemi* en *R. M. H. Soejono.* Elders op Java werd dit initiatief gevolgd. Semarang heeft de studieclub *Soorja Ngalam.* Bandoeng en Batavia hebben hun *Algemeene Studieclub.* Zij vormen het teeken eener behoefte om zich rekenschap te geven van de groote vraagstukken van Indië, de uiting van een drang naar ontwikkeling en van een verlangen naar helderheid en inzicht. Dat het orgaan van zulk een beweging strijd voert is onvermijdelijk en die strijdbaarheid zelf moet als blijk van wassende kracht gewaardeerd worden — zelfs door de objecten der bestrijding. Dat de beweging zelf zoo snel groeit en aanhang vindt in menigen inheemschen kring zal, zoolang het constructief karakter blijft behouden, iedereen gelukkig achten, die zich oprecht verheugt in het ontwaken van die krachten welke ongetwijfeld in de volken van Indië sluimeren en...... wakker worden.

De *Java-Bode* (18 Febr.) wijst op het gevaar dat de redactie van het half in 't Nederlandsch, half in 't Maleisch geredigeerde maandblad, zich door op zichzelf onbeduidende uitlatingen van sommige journalisten op een dwaalspoor laat leiden omtrent de bedoelingen van het verantwoordelijk Bestuur. Het kan verhoed worden, wanneer bij de leiders van dit orgaan de kennis des onderscheids gekweekt wordt, die hen op het spoor zal brengen van de betrouwbare adressen, waartoe ze zich kunnen wenden om in rustig overleg het gemeenschappelijk doel te benaderen.

De batikindustrie. De A. M. S. te Solo.

Het officieel onderzoek dat wordt ingesteld door het Kantoor van Arbeid en een toegevoegd ambtenaar van de afd. Nijverheid van het Dep. van Landbouw, is vertraagd, doordat eerst het onderzoek naar den toestand bij de machine-industrie te Soerabaja wordt ingesteld, dat thans gaande is. Toch is de voorbereiding van het onderzoek naar *de inheemsche batikindustrie* reeds gaande. Een conferentie had plaats tusschen resident Dingemans, mr. Vreede, den heer De Kat Angelino en ir. Soerachman over de wijze, waarop het onderzoek te Djokja kan worden geleid. *(Bat. Nwsbl.,* 19 Febr.).

De Loc. (26 en 27 Jan., 4, 5, 16 en 20 Febr.), het *Bat. Nwsbl.* (20 Jan.) en *De Sum. Post* (9 Febr.) wijden eenige artikelen aan den toestand van de batikindustrie. Wat men thans aanziet voor een achteruitgang in de batikindustrie is — betoogt *De Loc.* — voor een deel een terugkeer tot normaler tijden, onder opruiming van het „teveel" uit den gouden tijd. Evenwel zal men moeten erkennen, dat de opkomst van de batikkerij op Pekalongan, dat steeds meer wordt tot een der belangrijkste centra, gepaard aan het hand over hand toenemen van het „bedrukken" der doeken, het tjappen, in stede van het hand-batikken, en vooral het verdringen van de oude patronen door nieuwerwetsche, vaak Europeesch- „geïnspireerde" figuren, een gevoelige knauw heeft toegebracht overal daar, waar men nog hechtte aan tradities, en waar men het zuiver inheemsche motief op het doek de voorkeur bleef geven boven de modeplaat-na-aperij. Maar wanneer we dezen teruggang erkennen, dan moet er direct op gewezen worden, dat men vaak twee dingen verwart, te weten den achteruitgang van de industrie in economisch opzicht en de malaise op artistiek gebied.

Solo zal dit jaar zijn eigen *Algemeene Middelbare School* krijgen, waarvan de heer *Stutterheim,* doctor in de Oostersche Letteren, directeur zal worden; de heer *Pigeaud* wordt verbonden voor de Javaansche taal- en letterkunde en de heer *Mas Katamsi* voor het teekenen. De heer Pigeaud blijft belast met de verzorging van het Javaansche woordenboek. Mas Katamsi

heeft de acte M. O.-Teekenen in Nederland be... hij zal de eerste Javaan zijn, die voor een d... ambt wordt aangewezen. Met deze benoeming ... men niet de bedoeling om aan het teekenond... een Javaansch cachet te geven, al ligt het wel ... bedoeling in de toekomst daarbij *meer aandac... de Javaansche motieven te besteden.* Zoowel de S... hoenan als de Mangkoenegara — prins Hadiw... wordt algemeen de geestelijke vader van de A. ... geacht — stellen zeer veel belang in deze ond... inrichting en hebben beiden een terrein aange... *(Soer Hbl.* 15 Febr.).

Uit Timor.

Prof. dr. E. Rodenwaldt heeft *Aneta (Bat.* ... 17 Febr.) bizonderheden medegedeeld over de ... res. Timor getroffen maatregelen ter bestrijdin... de heerschende *infectie-ziekten.* In het landsch... *ngarai* (Flores) bestrijdt men sedert 2½ jaar de ... *wormziekte.* De Mangaraiërs zijn soms met 20 ... gezinnen in groote tentvormige woningen geh... Tot heden werden in 1½ jaar tijds 75000 mijn... kuren toegepast, terwijl men begonnen is om ... volking er toe te krijgen dat zij voor zichzel... pongs bouwt volgens een systeem dat in overee... ming is met de hygiënische eischen: kleine wo... van 4 bij 6 M., op palen van 2 M. hoogte. Op dez... krijgt men onder de woningen drogen grond, wa... de vernietigende werking der zonnestralen op ... werkzaam wordt. De drie proefkampongs, al... bouwd, hebben voldaan; een 35-tal dergelijke ... pongs worden nog dit jaar gebouwd. Binnen 8 ... zal in het geheele gebied de nieuwe bouwwij... toegepast. *Waingapoe* (Soemba) is in de laatste ... berucht geweest wegens de *malaria.* Gedurend... laatste 4 jaren heeft de malaria in den toestan... de inheemsche bevolking geen noemenswaardig... 'ziging gebracht. Het opgemaakte assaineeringspl... geheele bodem-assaineering) wordt zoo spoedig ... lijk door den assaineeringsdienst en den D. V. ... uitvoer gebracht. Te *Koepang* (Timor) zijn de ... beruchte broeinesten in de buitenwijken van de ... lijke hoofdplaats, in de laatste jaren door regul... ring van de beekjes en den aanleg van goten, g... neerd. Koepang, vroeger een betrekkelijk malar... plaats, zal naar alle waarschijnlijkheid haar ... roep terugkrijgen. *Kalabahi* (Alor), berucht m... oord verkeert thans in een vrij gunstige situatie... wel het ondoenlijk is om een kustplaats, waar ve... lende omstandigheden voor het ontstaan van m... samenwerken, geheel vrij te maken van deze ... Door doelmatige drainage van de kuststreek is h... slotte gelukt de gevaarlijkste malariaoverbre... „myzomyia ludlowi" geheel uit te roeien. Het m... bestuur zal ten behoeve van het detachement ee... terleiding aanleggen. *Waiverang* (Adonara) en ... *merie* (Flores) zijn twee plaatsen, die nog zwaar ... de malaria gebukt gaan. Op het eiland *Soembaw...* ciaal nabij de plaatsen *Bima* en *Soembawa,* is ee... van de bevolking, naar bleek, er in de laatste m... toe overgegaan, om de oude verlaten *vischvijver...* derom te exploiteeren, zoodat het gevaar, veroo... door deze broedplaatsen van malariamuskieten, ... de laatste jaren opgehouden hebben te bestaan, ... om dreigt. Alles wijst er op, dat een bedenkelijk... meerdering van het aantal malariagevallen ge... moet worden aan de vischvijvers. Het plaatselijk ... zoek bevestigde deze overtuiging. Het B. B. en he... bestuur op dit dreigende gevaar attent gemaakt, ... gelukkig in uitzicht, dat aan het exploiteeren van ... vijvers in de bewoonde streken zoo spoedig m... een einde zal worden gemaakt.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het huwelijk van inlandsche Meisjes.

Zooals bekend, heeft het kinderhuwelijk ... Inlandsche samenleving in Ned.-Indië reeds ... eeuwen bestaan.

Feitelijk is zulk eene verbintenis echter niet ... dan eene verloving, doch, wanneer zulk een ... ving te lang duurt, dan wijst de practijk too... aan, dat de jonge personen, ook al is de hu... leeftijd nog niet bereikt, zich toch maar als ... lieden beschouwen.

In de „Pewarta Soerabaya" van 2 Octobe... wordt melding gemaakt van een in de Desa ... (district Soemenap-Madoera) gesloten huwelijk ... kinderen van 5 en 6 jaar oud.

Het meisje speelde het liefst nog met de pop.

Toen men den vader naar de reden vroeg waarom hij toestemming tot het huwelijk van zijn kind van zulk een jeugdigen leeftijd had gegeven, gaf hij daarop ten antwoord, dat zulk eene verbintenis feitelijk niet verschilde van eene verloving en dat hij wilde voorkomen dat zijn kind later de keuze vestigde op een ander persoon.

Dit laatste motief zou wellicht den nog bestaanden toestand in vele Inlandsche families kunnen bevestigen, welke hierop neerkomt, dat families waar tusschen eene goede verstandhouding bestaat, gaarne zien dat hunne wederzijdsche kinderen met elkander in den legalen echt worden verbonden.

Men kan zulk eene verloving van kinderen nu wel als eene onschuldige zaak beschouwen doch in de „Pewarta Soerabaya" wijst men toch op de gevaren die, vooral bij het naderen van den huwbaren leeftijd bij de jongelui, aan den toestand verbonden zijn.

Op eene andere plaats in hetzelfde nieuwsblad wordt eene waarschuwing tot de jeugdige Inlandsche meisjes gericht om zich wel te bedenken, wanneer zij in het huwelijk wenschen te treden met den Westerling, waarbij als voorbeeld wordt gegeven het nog niet lang geleden te Batavia voltrokken Mohammedaansch huwelijk van een Mohammedaansch jong meisje met een Indo-Europeaan.

Een hadji van de kampong Bali te Weltevreden had een jonge dochter, die niet alleen op uiterlijk schoon kon bogen, doch ook de lessen op een der Mulo-scholen had gevolgd.

Een schoolkameraad van haar, een Indo-Europeaan, was onder den indruk van haar gekomen en sprak ronduit met den vader, dat hij op legale wijze met zijne dochter wenschte te huwen en dat, als aan het verlangen geen gevolg werd gegeven, hij zelfmoord zoude plegen.

Van de zijde van den pretendent bestond geen bezwaar om den Mohammedaanschen godsdienst te aanvaarden.

Dit is ook geschied en de vader had daarna geen reden meer om zijne toestemming tot het huwelijk te weigeren.

Het huwelijk, dat op Inlandsche wijze werd voltrokken, duurde echter slechts één week en gaf de Indo-Europeaan daarna de voorkeur aan een verkeer in de ouderlijke woning, onder de verklaring, dat hij er spijt van had Mohammedaan te zijn geworden.

De schrijver hoopt, dat de Inlandsche meisjes uit dit voorbeeld leering zullen weten te trekken.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een Hollandsch-Chineesche Meisjesschool met Internaat te Bandoeng?

Het is nu al eenige jaren geleden, zoo schrijft men in de „Pewarta Soerabaya" van 2 October 1925, dat de te Bandoeng algemeen bekende heer Tan Bian Tjoan reeds pogingen deed, om volgens zijne wenschen, daar ter plaatse een Hollandsch-Chineesche meisjesschool met internaat op te richten, ten einde de Chineesche meisjes op die wijze de gelegenheid te bieden eene opvoeding te verkrijgen volgens het leerplan van de school der Raden Ajoe van Bandoeng.

Of de heer Tan Bian Tjoan destijds te weinig steun terzake ontving, dan wel dat er geen voldoende aantal Chineesche meisjes aanwezig was, in elk geval kwam de bedoelde school niet tot stand en is die toestand tot heden zoo gebleven.

Thans gaat het gerucht dat men het vroegere denkbeeld wederom op den voorgrond heeft gebracht en dat men hoopt en vertrouwt dat het plan de sympathie zal verwerven van al de Chineezen te Bandoeng.

De bedoelingen van den heer Tan Bian Tjoan waren destijds, zooals gezegd, eene Hollandsch-Chineesche school voor jonge Chineesche meisjes op te richten, meer in het bijzonder voor die van de hoofdplaats Bandoeng, doch waarvan ook de meisjes van elders, die daar ter plaatse geene familieleden hadden, eveneens gebruik konden maken.

Zij konden in het internaat tegen zeer billijken prijs worden opgenomen en tevens dan de lessen volgen, welke door de onderwijzeressen van de school zouden worden gegeven.

De heer Tan Bian Tjoan heeft zich nog niet lang geleden, terzake van dit onderwerp, verstaan met het bestuur van de Zendingschool en van den christelijken Zendingleeraar, den heer Itken, steun verkregen.

Voor zoover de schrijver weet, ligt het echter ook in het plan van het Indisch bestuur om meerdere Chineesche meisjesscholen te Bandoeng en elders op te richten en als aan dat voornemen tot heden nog geen gevolg werd gegeven, dan is de oorzaak daarvan te zoeken in het feit, dat slechts zoo weinig jonge Chineesche meisjes te Bandoeng van het onderwijs op die instelling gebruik wenschen te maken.

Op de hoofdplaatsen Batavia en Soerabaja, waar honderdtallen van Chineesche meisjes aanwezig zijn, die de lessen op de Chineesche scholen wenschen te volgen, is de toestand wel eenigszins anders als te Bandoeng en ligt het voor de hand, dat die steden voor de oprichting van dergelijke onderwijsinstellingen eerder in aanmerking komen.

Te Soerabaja gaat thans eene lijst rond ten einde te weten te komen hoeveel en welke meisjes die studies verlangen en is men van meening, dat, ingeval van eene voldoende sterkte, het bestuur het verzoek om oprichting van eene nieuwe meisjesschool wel zal willen toestaan.

Naar schrijver's meening, voorzien die scholen in de bestaande behoefte aan onderwijs, doch zij zijn ook in overeenstemming met de wenschen van de Chineesche volksgroep in Ned-Indië.

Het is niet alleen goed, dat de meisjes tijdens de onderwijsperiode van de jongens gescheiden worden gehouden en zoodoende de gelegenheid hebben zich volgens de Chineesche maatschappelijke instellingen en gebruiken intellectueel te ontwikkelen, doch ook dat zij zich kunnen onttrekken aan het te sterk opdringen van Westersche neigingen.

Bovendien is het nuttig voor de meisjes dat de kennis van koken, handwerken, muziek, kinderzorg, kinderverpleging, enz. op het leerplan dier meisjesscholen staat, waardoor zij tot goede moeders in de toekomst worden opgeleid.

Wanneer men weet, dat 25 % van de Chineesche meisjes daarvan zoo goed als niet op de hoogte zijn, dan is deze aangelegenheid zonder twijfel wel van groot belang.

Men is thans zoekende naar een geschikt terrein voor het schoolgebouw, dat, naar men hoopt, in de nabijheid van het Chineesche centrum zal worden gevonden.

Een gebouw op eenigen afstand daarvan gelegen heeft het nadeel, dat de dagelijksche vervoerkosten voor de meisjes te bezwarend zijn.

Zooals boven reeds werd gemeld, wil de heer Itken te Bandoeng al het mogelijke doen om het plan van den heer Tan Bian Tjoan te doen slagen.

Doch, zegt de schrijver, de heer Itken is een Christelijk godsdienstleeraar, hetgeen, zijns inziens, zeggen wil, dat de leiding van zulk een meisjesschool Christelijk zal zijn.

En, waar de geloovige Christen gewoonlijk niet bijzonder sympathiek staat tegenover den niet-Christen, daar ziet de Chineesche groep toch wel tegen zulk eene orde van zaken op.

De schrijver vraagt zich dan ook af, of die groep niet op eigen krachten kan steunen en of zij wil toelaten dat de Christelijke godsdienstige beginselen ingang vinden in de jeugdige toegankelijke meisjesziel.

In elk geval hoopt hij, dat het Chineesche element te Bandoeng zich door anderen niet van de wijs zal laten brengen en dat het goed uit zijne oogen zal zien.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Post.

Behalve een aantal bijdragen waarvan de vermelding buiten deze rubriek vat, bevat het Nr. van 13 Febr. een door een plaatje verduidelijkte beschouwing over 't plan van den Amerikaanschen prof. Stirling om een gedeelte van Ned. Nieuw-Guinea te verkennen per vliegtuig. De schr. noemt het een uiterst gewaagde onderneming. — Verder brengt dit Nr. het slot der zeer uitvoerige bespreking van het Fransche werk over Ned.-Indië van den heer Angoulvant. De eindconclusie luidt: Een boek, waarvan de buitenlandsche koloniale literatuur behoefte had. — Praetor geeft voorts nog eenige „Schetsen van den Landraad".

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van het Febr. Nr.: Afbeelding (met beschrijving) van het huldeblijk door de oficieren van het Ned. Ind. leger ter gelegenheid der herdenking van hun zilveren huwelijksfeest aan H.M. de Koningin en Z.K.H. Prins Hendrik aangeboden. — De psychologie van den veldheer, door D. — Strategisch-krijgsgeschiedkundige studiën I. De inleiding van den Russisch-Japanschen

oorlog. — Wenken voor het practisch beoefenen van veldversterking, door Pionier. — Uit de practijk. De riviervaart, door W. Versluis. — Uit de pers. (Hierin o.a. een uit de Ind. Gids overgenomen artikel van G. Nypels: „Het veiligstellen van Ned.-Indië", met commentaar van M. B.).

Djawa. Tijdschrift van het Java-Instituut.

Jaarg. 6, No. 1 (Jan. '26) opent met de beeltenis van den onlangs afgetreden Departementschef, den heer J. F. W. van der Meulen; een kort onderschrift getuigt van groote waardeering en dankbaarheid. — Dr. Engelhard maakt eenige opmerkingen over het artikel van den heer v. Schilfgaarde, getiteld: „De psyche van den Javaan", verschenen in een vorig Nr. van Djawa; laatstgenoemde voegt er een naschrift aan toe. — H.O. schrijft zijn vervolg van „Java in de Maleische literatuur; ditmaal is de bekende „Hikajat Hang Toewah" zijn bron. — Boedihardja geeft onder het opschrift „Hindoe-Javaansche sagen" de geschiedenis weer van Doerghadini en Santanoe. — Mevr. A. J. Resink—Wilkens deelt bijzonderheden (met afb.) mede over het aardige dakonspel, dat een twintig jaar geleden nog in bijna elk Javaansche huis aanwezig was, doch langzamerhand in onbruik is geraakt. — J. S. en S. A. Brandts Buys—Van Zijp geven een aanvulling van hun opstel over „Toeters en piepers", geluidmakende instrumentjes, waarmede de Javaantjes zich vermaken. — In de rubriek Boekbesprekingen vraagt J. Kats de aandacht voor Dr. W. Stutterheim's werk: Rama-Legenden und Rama-Reliefs in Indonesien; verder bespreekt Dr. Th. Pigeaud het proefschrift van Dr. G. W. J. Drewes: Drie Javaansche goeroe's enz., terwijl laatstgenoemde jonge geleerde een geschrift van H. Alkema over den Islam vreeselijk aftakelt. —— Van de overige, kortere, bijdragen, die dit zeer interessante Nr. vullen, worden alleen nog genoemd de mededeelingen over den arbeid der zgn. „Restauratie-Commissie", onder het hoofd: De Hindoe Javaansche monumenten. — Eene beschouwing over achterlijkheid van Jogjasche kunstnijverheid zal vermoedelijk wel bespreking vinden in de rubriek Kunst enz. van het Kol. Weekbl.

Architectuur-Tentoonstelling te Batavia.

In samenwerking met de kunstkring te Batavia, heeft de Ned. Indische Architectenkring van 10 tot 30 Dec. Dec. '25 eene tentoonstelling aangericht van het werk der Ned. Indische architecten, waarover bijzonderheden te vinden zijn in het Indisch Bouwkundig Tijdschrift (Nr. 23 en 24 van jaarg. '25). O.m. wordt daarin besproken het advies van Dr. H. P. Berlage over een uitbreidingsplan van Batavia (door afb. verduidelijkt).

De conversiekansen der Ned.-Indische leeningen.

Aan dit onderwerp wijdt Dr. D. J. Hulshoff Pol Jr. eene beschouwing in het Nr. van 24 Maart der Economisch-Statistische Berichten.

De schr. schetst uitvoerig de eigenaardige positie van Nederlandsch-Indië ten opzichte van het conversieprobleem en komt ten slotte tot de conclusie, dat de Ned.-Indische conversiepolitiek in de eerste plaats geregeld dient te zijn op conversie van geheele leeningen tegelijk met gebruikmaking van het groote consortium, en pas in de tweede plaats, indien de in het artikel genoemde gedragslijn volstrekt niet of niet geheel doorvoerbaar is, op renteverlaging door uitgifte van kleinere leeningen van niet meer dan 20 à 30 millioen met gebruikmaking van kleine onderling concurreerende consortia. Wellicht zal afwisselende toepassing van deze beide beginselen ten slotte nog de meest geschikte weg blijken te zijn.

Hoe dit ook zij, met de conversies moet eindelijk eens een begin gemaakt worden; verdere vertraging beteekent een jaarlijksche schade voor Nederlandsch-Indië, die in vele millioen loopt. Er is in dit opzicht zonder twijfel periculum in mora.

De Indische Verlofganger.

De heer S. Kalff schrijft in het 26-Maart Nr. op onderhoudende wijze over het leven van den eersten Gouverneur-Generaal van Indië, Pieter Both. — Verder bevat dit Nr. een aan „Onze Stem" ontleend artikel over het communisme in Indië; en tevens o.m., een beschouwing van v. d. B., handelend over opiumssmokkelhandel in Indië, welk voordeelig bedrijf nog steeds groote afmetingen blijft aannemen.

Het tabaksgebied ter Oostkust van Sumatra.

Als uitgave van de Deli Planters Vereeniging is verschenen een in kwarto formaat gedrukt geschrift, getiteld: Het tabaksgebied ter Oostkust van Sumatra in woord en beeld. Het werk is opgedragen aan Gouv.-Generaal Mr. D. Fock ter gelegenheid van zijn bezoek in het najaar van 1925 aan de Oostkust, en in alle opzichten keurig uitgevoerd (de firma Kolff en Co. te Batavia heeft er inderdaad eer van).

De tekst, voorafgegaan door een „Binnenleiding" verplaatst den lezer naar de hoofdstad Medan, waarvan een korte beschrijving wordt gegeven; daarop volgen bijzonderheden over de tabakscultuur, en daarna een overzicht van de verkeerswegen te water en te land. Ten slotte, bij wijze van toegift, een kijkje op de Karo hoogvlakte. Vooral de bij dit gedeelte behoorende afbeeldingen zijn buitengewoon fraai.

Rapport der Vlootcommissie.

Verschenen is het rapport van de Staatscommissie, ingesteld bij Kon. besluit van 24 Jan. 1922 (Vlootcommissie), houdende beschouwingen en conclusiën over de plannen tot reorganisatie van het beheer der marine. De commissie stelt voorop dat het feit, dat het grootste deel der vloot bestemd is voor Nederlandsch-Indië terwijl het veel kleinere deel in Nederland aanwezig is er toe noodzaakt maatregelen te treffen, die een meer economisch gebruik van personen en materieel mogelijk maken. Het huidige stelsel van personeelsvoorziening van de vloot in Oost-Indië moet leiden tot een overcompleet in Nederland, dat geen volwaardige diensten presteert en daarbij duur is. De commissie is met de Regeering van oordeel, dat een organisatie als de thans bestaande, wijziging behoeft.

Onze plaatsruimte gedoogt niet op het rapport nader in te gaan, trouwens de groote dagbladen gaven reeds een uittreksel, o.a. de N.R.Ct. van 23 Maart (Ochtendbl.) welk blad, in zijn Nr. van 26 d.a.v. (Avondbl. D) er een beschouwing aan vastknoopte onder den titel: Marine problemen.

De Indische Mercuur.

No. 12 (24 Maart). Commentaar op de Indische Onteigeningsverordening, door Dr. W. J. Beck; besproken door Mr. G. J. Nolst Trenité. — Over het gehalte van in alcohol oplosbare stoffen in het kernhout van verschillende boomsoorten, door Prof. Dr. A. te Wechel. — De met rubber beplante uitgestrektheden in Ned.-Indië gedurende 1924 (ontleend aan Mededeeling No. 22 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek). — Kultuurberichten. (Uitbreiding van den landbouw in Suriname, ontleend aan De West. — Enz.). — Kleine mededeelingen (Comité voor Indische lezingen en leergangen over 1925: mededeelingen ontleend aan het verslag van den Secretaris. — Voedselvoorziening van Ned.-Indië. — Koopkracht en import van Deli. — Enz.). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft literatuur over aetherische oliën, boschwezen, gommen, geneesmiddelen, specerijen, voedingsmiddelen, vruchten en groenten, enz.

Maandstatistiek van den in- en uitvoer.

Ter vervanging der maandstatistiek van den in- en uitvoer van Java en Madoera, die tot nu toe als bijlage der Javasche Courant verscheen, zal, te beginnen met Jan. '26, aan de hand der nieuwe, zeer uitgebreide naamlijsten, door het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden, een *nieuwe, veel omvangrijker* maandstatistiek worden uitgegeven.

Deze statistiek zal uit de volgende deelen bestaan: 1. Uitvoer van Java en Madoera. 2. Invoer van Java en Mad. 3. Uitvoer der belangrijkste havens van J. en M. 4. Invoer van garens en manufacturen van J. en M. 5. Invoer der belangrijkste havens van J. en M. Volgens een voorloopige schatting zal de complete maandstatistiek ongeveer 130 blz. folio-druk beslaan.

Het Nr. van 19 Febr. van „Korte Berichten" waaraan het bovenstaande is ontleend, deelt o.m. nog mede dat de prijs van het jaarabonnement ƒ 30.— bedraagt en dat de Januari-statistiek weldra zal verschijnen.

De tabakscultuur in Deli.

Onder dit opschrift bevat het Nr. van 22 Maart van „In- en Uitvoer" het eerste gedeelte eener beschouwing van den hr. M. J. Lusink, welke een aardigen kijk geeft op de belangrijke plaats die de Deli-tabak, door haar bijzondere eigenschappen, inneemt onder de koloniale cultures.

Het duidelijkst spreekt de beteekenis dier cultuur wel in de opbrengstcijfers der verschillende oogsten, die na verschillende up and downs zich bewogen tusschen ƒ 4000 in 1864 en ƒ 88.000.000 in 1925 (oogst 1924). De hr. Lusink brengt o.a. hulde aan den heer J. Nienhuys aan wiens initiatief en energie het te danken is dat de Delitabak is ontstaan.

De Tropische Natuur.

Inhoud der Febr.-afl. Over eenige roofvogels v

Sumatra's Oostkust en enkele bijzonderheden omtrent hun voorkomen in den Indischen Archipel (met afb.), door Jhr. Dr. F. C. van Heurn en Jhr. W. C. van Heurn. — Van een vogelspin, Selenocosmia javanensis Walck. (met afb.), door C. J. Louwerens. — Crotons (bekende sierplant in Indië), door Dr. A. Rant (met ill.). — Verspreiding van Loranthus-zaden door de boeroeng tjabé (met ill.), door C. R. — Tropische vruchten in Nederland, door S. Kalff (een interessant artikel, waarin o.m. verteld wordt hoe in vroeger tijd Indische ananassen met succes in ons land gekweekt werden). — Korte mededeelingen (uit een waarvan blijkt dat de Indische orang pendek (sedapak) zelfs in Amerika de aandacht heeft getrokken).

* * *

Is in Suriname het land, buiten het zee-rivier alluvium gelegen, voor den landbouw op groote schaal te benutten? door E. Essed. (Overgedrukt uit „De Periskoop"). (Paramaribo, J. H. Oliviera).

Beknopt overzicht van eenige Ned.-Indische planten, die giftig zijn of giftige bestanddeelen bevatten (vervolg), door M. Duyster. (Pharmac. Tijdschr. v. N.-I., Dec. '25 en Jan. '26).

Conserveering van limonades in Ned.-Indië, door K. J. Holtappel. (Pharmac. Tijdschr. v. N.-I., Jan. '26).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het vierde kwartaal van 1925 (vervolg). — De uitvoerhandel van Java en Madoera gedurende 1925 (vervolg). (Korte Berichten, 19 Febr. '26).

De mysticke beteekenis van oude cultuurmonumenten op Java, door J. Kruisheer. (Theosofisch Maandbl. v. N.-I., Dec. '25 en Jan. '26).

Multatuli en de koloniale politiek, door P. A. Diepenhorst. (Stemmen des Tijds, Jan. '26).

Van grofwild en Hindoe-tempels op Midden-Sumatra, door P. te Wechel. (Buiten, 1926, bl. 32 en 43).

Suriname.

„Suriname" van 19 Febr. verneemt:

„dat op 1 Januari 1927 het Departement voor het Onderwijs wordt opgeheven en de werkzaamheden in verband met het onderwijs, evenals de onderwijzers zelve zullen worden geborgen onder het dak van de Gouvernements Secretarie"......

Met den meesten ernst moeten wij waarschuwen tegen zulk een onverantwoordelijke daad, die een aanslag zou zijn op dat volksonderwijs in de Kolonie. Het ambt van inspecteur voor het onderwijs is in het leven geroepen onder het bestuur van Gouverneur van Sypesteijn, den man van de „subsidievermindering quand même", een der beste Gouverneurs, die Suriname ooit gehad heeft. Na van Sypesteijn is het bestuur van Suriname in handen geweest van Baron van Heerdt Crull (a. i.), Mr. Fock, Mr. Rolin Couquerque (a. i.), Mr. de Savornin Lohman, Mr. Tonckens (a. i.), Mr. van Asch van Wijck, Mr. Tonckens, Mr. van Oosterzee (a. i.), Ir. Lely, Havelaar (a. i.), Idenburg, Hofstede Crull (a. i.), Mr. Fock, Mr. Rolein Couquerque (a. i.), Mr. Hofstede Crull (a. i.), Baron van Asbeck, Staal, Mr. Rietberg (a. i.), Staal, Mr. Rietberg (a. i.), Baron van Heemstede, Mr. Rietberg (a. i.), Mr. Nijsingh (a. i.), Baron van Heemstra.

Een lange reeks mannen van zeer uiteenloopende politieke richtingen, die bijna allen daarin overeenkomen, dat zij er naar streefden de bijdrage van het Moederland aan de Kolonie te verminderen. Welnu, geen van hen heeft een oogenblik er aan gedacht een aanslag op het volksonderwijs te doen door opheffing van het zelfstandige departement van onderwijs. Het wil er bij ons niet in dat zulk een heillooze daad — aangenomen dat het bericht van de *„Suriname"* juist is — de wensch zou zijn van Baron van Heemstra. Van den anderen kant kunnen wij niet aannemen dat het Ministerie van Koloniën de afbraak zoover zou willen voortzetten, dat de volksopvoeding daarvan het slachtoffer zou worden.

In de onlangs verschenen Memorie van Antwoord betreffende het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over de Surinaamsche begrooting voor 1926, schrijft de Minister:

„Of, en zoo ja, in hoever, de bestuursorganisatie te groot zou zijn opgezet, is een vraag, waarop de ondergeteekende voor het oogenblik geen weloverwogen bescheid zou vermogen te geven. Zijn aanvankelijke indruk is, dat, in verband met den stand der financiën van het gewest, in dit opzicht in Suriname verdere versobering noodig en mogelijk is, ook al houdt men rekening met de omstandigheid, dat eene dunne, verspreid wonende bevolking als daar wordt aangetroffen, relatief hoogere bestuurskosten vergt".

De eerste zinsnede is geruststellend. De Minister wil zelf de zaak onder de oogen zien. Maar de tweede zinsnede doet vreezen dat de afbraak verder zal worden doorgevoerd. De Gouvernements Secretarie is reeds topzwaar. Verdere centralisatie is uit den booze. Veel meer dan tot dusver moet aan de hoofden der verschillende departementen worden overgelaten. Wij herinneren ons uit vroegere tijden den onmogelijken rompslomp, die noodig was om de vergunning te verkrijgen tot het bouwen van een stoepje voor zijn woning: rekest aan den Gouverneur, die het rekest „ten fine van bericht, consideration en advice" toezond aan den Chef van het Bouwdepartement en, bedriegen wij ons niet, ook aan den Beheerder van het Domein, den Administrateur van Financiën. Wij weten niet of dat nog zoo is, maar het zou ons niet verwonderen. De Secretarie houdt nu eenmaal van paperassen.

De Minister bedenke zich tweemaal vóór hij de topzwaarte van de Secretarie vergroot.

* * *

Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging van de Surinaamsche begrooting voor 1924. Blijkens de Memorie van Toelichting moest op 47 artikelen meer worden uitgegeven dan geraamd was. Daarvan kon het tekort op 14 artikelen niet uit andere posten der begrooting (onvoorzien en waarneming van tijdelijk opengevallen betrekkingen) gevonden worden, zoodat deze artikelen voor verhooging tot een bedrag van *f* 260.633.— moeten worden voorgedragen.

Tegenover deze overschrijdingen staat, dat op 139 artikelen een bedrag van *f* 825.073.— minder dan de raming is uitgegeven. Het totaal eindcijfer der begrooting kan derhalve verminderd worden met *f* 564.390.—.

Na aftrek van het bedrag waarvoor geleend mag worden blijft een bedrag van *f* 415.466.— dat van invloed is op het bedrag van de bijdrage uit 's rijks schatkist.

* * *

„De West" van 16 Februari schrijft:

„In de Indische Mercuur van 25 December is een bericht overgenomen van het Koloniaal Instituut, getiteld: over kapokvervalsching met katoen.

Dit onderwerp op zichzelf kan ons onverschillig laten, doch wat ons wel interesseerde was de mededeeling, dat blijkens onderzoekingen in genoemd instituut de Surinaamsche kapok in kwaliteit staat boven de beste Java kapok.

De bedoelde Surinaamsche kapok is afkomstig van onze savana's en kan ook gecultiveerd worden. Volgens iemand die bekend is met de cultuur, zou deze teelt een zeer loonende kunnen zijn in Suriname. De prijs — die zeer vast is — kan op *f* 90.— à *f* 100.— worden gesteld en de productie op tenminste duizend kilogram per hectare".

Tot zoover *„De West"*. Welk kapitaalkrachtig lichaam in Nederland zal, na een deskundig onderzoek, de cultuur ter hand nemen? Of moet men ook deze onderneming aan de Amerikanen overlaten? Zooals die van de bauxiet en de katoen.

* * *

„De West" van 26 Februari schrijft:

„Nickerie. Door de Surinaamsche Katoen Handel en Landbouw Mij. is in erfpacht aangevraagd een perceel groot 2900 H.A. grenzende aan Margarethenburg.

De aan genoemde Maatschappij verleende vergunning tot onderzoek van een terrein van 98300 hectaren in Nickerie en Coronie naar de geschiktheid voor den katoenteelt op groote schaal, is met zes maanden verlengd.

Door de heeren I. v. d. Velde en H. M. van Leesten is in erfpacht aangevraagd een terrein van 1000 H.A. aan de Corantijn, ten zuiden van den Corantijn polder".

* * *

In ons nummer van 18 Maart hebben wij het overlijden bericht van Professor Harrison in Britsch Guiana. In *„De West"* van 23 Februari vinden wij nu het volgende:

„In de Argosy lezen wij, dat de Gouverneur van Suriname een telegram van deelneming naar Britsch Guiana heeft gezonden bij het overlijden van professor Harrison. Hij gewaagt daarbij ook van de uitnemende adviezen die Harrison bij meerdere gelegenheden aan

Suriname uitbracht (bijvoorbeeld in zake artesische boringen)".

* * *

Wij ontleenen aan de N. R. Ct. van 22 Maart, avondblad D het volgende bericht:

„Na onderhandelingen over immigratie van Indiërs naar Britsch-Guyana, die vijf jaar geduurd hebben, heeft de Wetgevende Vergadering te Delhi een motie goedgekeurd, waarbij vergunning verleend wordt tot overbrenging daarheen van 500 gezinnen, het totaal van 1500 menschen niet te boven gaande.

De vertegenwoordiging van de regeering zeide, dat men zich niet moest voorstellen, dat het Indië aan den anderen kant van den Oceaan verkregen was met geweld of bedrog, maar met eerlijken arbeid van werkzame en verstandige burgers."

* * *

In de N. R. Ct. van 27 Maart avondblad C een interessante bespreking van Walter Edmund Roth's reis naar de zuidelijke — de Braziliaansche — grens van Britsch Guiana. De voorloopige mededeelingen over de reis komen voor in een hier te lande zeldzaam geschrift *„Christmas Tide"* 1925 van Britsch Guiana.

Curaçao.

De „draadlooze".

Het eerste bericht over de nieuwe verbinding tusschen Nederland en Curaçao bevatte de *Amigoe* van 6 Febr. l.l. Het luidde aldus:

„Elken Maandag- en Donderdagavond ten 6 uur ontvangt tegenwoordig ons draadloos station rechtstreeks eenige berichten door middel van den korten golfzender van uit Den Haag.

Zooals we nog uit de berichten van Maandagavond l.l., gepubliceerd in *El Boletin Comercial* van Donderdag, konden nagaan, komen deze berichten correct en compleet over. Het eenige wat we er op zouden kunnen aanmerken is, dat die berichten maar proefzendingen zijn, om te bewijzen dat de verbinding met de korte golf uitstekend is. En dat bewijs is doorslaand. Doch men kan duidelijk zien, dat die berichten niet van een journalist, noch minder van een persbureau afkomstig zijn. Het is een allegaartje van niet veel belang. Wij zouden liever wenschen, dat het *Aneta-* of *Dias*-persbureau zich met de keuze en samenstelling dier berichten belastte. Dan kregen we wat degelijks.

Maar we mogen, zoo al niet voldaan, toch voorloopig alweer tevreden zijn. Wij gaan vooruit en binnenkort nog veel meer. Want met het s.s. „Venezuela" a.s. 17 Februari wordt hier ook een *korte-golf-zender* verwacht. Dan kunnen we dus daarmee *rechtstreeks* naar Holland draadlooze berichten zenden. Dat kan een heele ommekeer in het telegrafisch verkeer teweeg brengen."

Daarna kwam, voor een dag of 14, het departement van koloniën met de volgende mededeelingen:

Het oprichten van radiostations van groot vermogen, zooals te Kootwijk en Malabar, uitsluitend met het doel, ook West-Indië een eigen verbinding te geven, zou veel te kostbaar worden.

Een verbinding door middel van de korte golven zou, meende men, uitkomst kunnen bieden. De ingenieur van het technisch bureau van het departement van koloniën, ir. G. Schotel, heeft dan ook een kortegolfzender, volgens een nieuw systeem, dat geheel afwijkt van de gebruikelijke methoden voor het opwekken van korte golven, met bestemming voor proefnemingen met Curaçao, in gereedheid gebracht en in de gebouwen van genoemd bureau in Den Haag opgesteld.

Aan de Nederlandsche seintoestellenfabriek te Hilversum werd opdracht gegeven een korte-golfzender samen te stellen, geheel volgens het ontwerp ir. Schotel.

Behoudens enkele kleinere onderdeelen is deze zender opgebouwd uit in Nederland vervaardigd materiaal. De zender werd den 29sten Januari van Nederland naar Curaçao verscheept.

De teekens door dien zender te Curaçao uitgezonden, werden den 1sten Maart op het vooraf afgesproken uur, reeds dadelijk zeer goed ontvangen door den heer Schotel op het technisch bureau in Den Haag en door het ontvangstation van den rijkstelegraafdienst te Meyendel, wat te grooter succes was, omdat dit type zender voor het hoofd van den post voor draadlooze telegrafie in Curaçao, den heer Molenkamp, en zijn personeel geheel nieuw was. Dienzelfden avond ontstond een vlotte telegramwisseling tusschen de zend-ontvanginstallatie van het technisch bureau eenerzijds en die te Curaçao anderzijds. Den 2den Maart zond de gouverneur van Curaçao — uiteraard als proefseinen — de eerste telegrammen per radio naar Nederland, inhoudende gelukwenschen voor H. M. de Koningin en den minister van koloniën.

De teekens van Curaçao worden hier in de gunstige uren met groote sterkte ontvangen, en Curaçao meldt buitengewoon sterke ontvangst.

Er zij echter met den meesten nadruk op gewezen, dat een en ander zich nog in het stadium van proefnemingen bevindt. De gebezigde toestellen zijn niet bestemd voor een definitieve verbinding en zijn zoo goedkoop mogelijk gehouden; de zend- en ontvanginstallaties te Curaçao en te 's-Gravenhage hebben te zamen slechts rond *f* 3000 gekost.

De bedoeling van deze proefnemingen is, vast te stellen, hoe een definitieve verbinding met de grootst mogelijke bedrijfszekerheid en de minste kosten tot stand kan worden gebracht."

Vanuit Curaçao is intusschen ook bericht ontvangen, dat het korte-golfzender-toestel op Curaçao ontvangen is en bij de proefnemingen voldoet. De bladen hebben daarna nog de volgende bijzonderheden omtrent de toestellen meegedeeld met een opwekking aan liefhebbers om te „zoeken".

„De primair energie bedraagt 400 of 500 Watt en wordt verwekt door één 250-Watt zendlamp van Amerikaansch type. Met behulp van een transformator wordt de gloeidraad gevoed door den stadstroom. Voor de plaatspanning zijn aanwezig twee gelijkstroomdynamo's, in serie geschakeld elk van 100 Volt spanning. Bij dezen zender wordt gebruik gemaakt van een gewone aardverbinding; proeven met tegencapaciteit geven practisch geen andere resultaten. Naar ons werd medegedeeld, is het rendement van den zender hooger dan van de gebruikelijke typen.

Curaçao heeft een primair-energie van pl.m. 800 Watt en werkt met een Philips' Z lamp.

De zender is direct aangesloten op de bestaande installatie van het 2½ K. V. fluitvonkstation. Aangezien de proeven nog aan den gang zijn en men derhalve nog geregeld veranderingen verwachten kan, geven wij onder alle voorbehoud voor de amateurs, die eens luisteren willen naar Curaçao, de golflengte van 42.5 M. op. Roepletters P. J. C. Met een zeer eenvoudig één lamps-toestel hebben wij den overkant goed gehoord. De werktijden varieeren natuurlijk ook en liggen ongeveer tusschen des avonds 10 en des morgens 6 uur."

Dr. M. Gerstl.

In ons vorig nummer konden we nog kort berichten, dat Dr. Gerstl, onze havendokter, met eervol ontslag den dienst verlaat en door een nieuwen, dokter Arends, oud-marine-officier van gezondheid, vervangen wordt. Dr. M. Gerstl heeft onze havenbeweging van 45 stoomschepen vóór den oorlog zien dalen tijdens den oorlog tot 25, en ook zien groeien en grooter worden tot 213 *stoom*schepen per maand, waarbij nog geregeld ± 100 *zeil*schepen komen. Dat is 300 schepen per maand, gemiddeld dus 10 per dag. Vóór dag en dauw moet de havendokter reeds klaar staan, dikwijls nog laat in den avond en niet zelden midden in den nacht. En die eer kan iedere scheepskapitein Dr. Gerstl nageven, dat hij nooit op zich wachten liet, altijd op tijd present was.

(A. d. C.)

Nieuwe Tankboot.

5 Febr. l.l. is de *Maximina*, de laatste nieuwe tankboot van 2300 ton, van Holland hier binnengekomen. Hiermede is de tankvloot van de C. S. M. voor transport van ruwe olie van Maracaibo naar Curaçao compleet afgebouwd en afgeleverd. *(A. d. C.)*

Openbare Gezondheidsdienst.

De *Amigoe* van 13 Febr. l.l. deelt mee, dat volgens berichten uit Holland is benoemd tot Directeur van den openbaren gezondheidsdienst Dr. P. H. van der Hoog, vroeger in Oost-Indië werkzaam. Wij kunnen hieraan toevoegen, dat wij vernomen hebben, dat de vorige directeur, Dr. Bergmann, in gouvernementsbetrekking in Oost-Indië is benoemd.

Pater Ebben †

Op bijna 70-jarigen leeftijd is te Langenboom (N.-B.) overleden pater Vincentius, J. H. Ebben, die van 1883 tot 1905 in de missie van Curaçao is werkzaam geweest.

Uit den Verren Vreemde.

Alleen Duitsche koloniën kunnen den Franschen en Belgischen frank redden.

Wij waren niet van plan spoedig op de kwestie der Duitsche Koloniën terug te komen, nu zij met het uitstel van de opname van Duitschland in den Volkenbond, ook aan dadelijk belang heeft ingeboet. Als wij er hier toch weer aandacht aan geven is dit niet omdat Generaal von Liebert in een artikel van 14 Maart in de *Deutsche Zeitung* uiteenzet dat de Duitschers meer dan ooit behoefte aan koloniën hebben en dat zij niet moeten schromen hulp te zoeken bij een bondgenootschap met de onderdrukte gekleurde volken, die alle reden hebben Duitschland als hun bevrijder te willen begroeten. Wij zijn ook niet uit onze tent gelokt door het hoofdartikel in *La Dépêche Coloniale* van 24 Maart, van den afgevaardigde van Martinique in de Fransche Kamer, Alcide Delmont, dat Frankrijk voorhoudt er zich met alle middelen tegen te verzetten dat Duitschland weer een koloniale mogendheid zou kunnen worden. En evenmin is het zekere emotie, die in de laatste dagen van de Volkenbondsbesprekingen te Genève ontstond, omdat men meende uit den mond van den Franschen premier A. Briand de herinnering te hebben opgevangen aan een in Locarno aan Duitschland gedane toezegging betreffende eenig recht op een koloniaal mandaat, indien het lid van den Volkenbond werd; emotie, die zich vooral in Italië uitte, waar men Duitschland geen voorrecht wil toekennen dat aan Italië niet is gegund; emotie, die bezworen is door een nadere verklaring van Briand volgens welke hij in Locarno en in Genève niet anders heeft gezegd en heeft willen zeggen, dan dat Duitschland, nadat het in den Volkenbond zal zijn opgenomen, alle rechten van een Volkenbondslid zal hebben, en tot deze behoort ook, dat het in aanmerking zou kunnen komen voor een koloniaal mandaat. Zou kunnen komen, hieruit is alles te lezen en niets; hierin is alles te leggen en niets. Blijkt uit deze aanhalingen wel dat de kwestie in het buitenland haar actualiteit geenszins verloren heeft, en wijzen zij wel op de waarschijnlijkheid dat dit punt nog eenige beschouwing uit de pen zal doen vloeien vóórdat de September-bijeenkomst van den Volkenbond wordt geopend, na het vele dat wij er reeds over gezegd hebben, zouden wij haar toch geen voorrang gegeven hebben bij vele andere interessante vraagstukken of gebeurtenissen van den dag, ware 't niet dat wij in een op 24 Maart j.l. door Schacht, de president van de Rijksbank gehouden lezing een noot meenen te verstaan, die, als zij opgevangen wordt door Fransche staatslieden die niet koloniaal-doof zijn, iets wil bijdragen om de harmonie in het Europeesch staten-concert te bevorderen.

Het was in de afdeeling Charlottenburg van de Deutsche Kolonial Gesellschaft dat de financieele specialiteit bij uitnemendheid, sprekende over nieuwe koloniale politiek, dit geluid deed verstaan.

Volgens het korte verslag in de *N. R. Ct.* (26 Mrt.) zeide spreker eerst (wat wij ook al wel van anderen vernomen hadden):

„In een land als Duitschland kunnen bedrijfsleven en muntstandaard slechts in stand worden gehouden als er koloniale bronnen aanwezig zijn. Men heeft, door aan Duitschland zijn koloniën te ontnemen, een ernstige economische fout begaan en indien men haar niet herstelt, zal men er ook de politieke gevolgen van te bespeuren krijgen. Voor Duitschland kan het koloniale vraagstuk er niet meer een van imperialisme zijn. Het groote probleem van de overbevolking van Europa, dat tot het uitbreken van den wereldoorlog heeft bijgedragen, is door het verdrag van Versailles niet opgelost. De strijd om de grondstoffen speelt heden in de wereldpolitiek een nog grootere rol dan voorheen. In alle staten wint de industrialisatie veld, zelfs als er geen bronnen voor grondstoffen aanwezig zijn."

Stond spr. hiermede reeds in de internationale verhoudingen, hij ging hierop dan verder in met deze opmerkingen, waarvoor wij volle aandacht vragen:

Het is onloochenbaar een verdienste van de Dawes-overeenkomst, die het systeem van politiek geweld wil vervangen door een systeem van economisch overleg, dat zij heeft getracht dit probleem op te lossen. Deze regeling legt groote prestaties aan Duitschland op voor het herstel. Er kunnen nieuwe Europeesche complicaties ontstaan als Duitschland niet aan zijn financieele verplichtingen voldoet. Geregelde betalingen van Duitsche zijde zijn echter alleen mogelijk, indien de beste Duitsche productiemiddelen en werkkrachten in staat worden gesteld, grondstoffen en levensmiddelen te winnen. Dit is echter alleen mogelijk met hulpbronnen in koloniale staten en daarom heeft Duitschland eigen koloniën noodig.

Indien Duitschland thans grondstoffen uit zijn gewezen koloniaal gebied wil koopen, moet het zich eerst buitenlandsche betaalmiddelen aanschaffen.

Dit bepaalt het verdrag van Versailles, dat ook hier dus de Dawes-regeling tegenwerkt.

Duitschland vraagt voor zich zelf weer overzeesch gebied, zooals ook erkend wordt in een ander deel van Spr. rede, waar hij zeide: „Duitschland moet, daar het overbevolkt is, eveneens koloniaal bezit verkrijgen om door emigratie verbetering van den toestand in het moederland te brengen".

Maar Duitschland vraagt het niet alleen uit eigenbelang: „Geregelde betalingen van Duitsche zijde zijn alleen mogelijk, indien het eigen koloniën krijgt". Wilt gij, voormalige geallieerden, groote schuldeischers van Duitschland, betaling verwachten van het U toegedachte, geeft Duitschland dan koloniën. Wilt gij, Frankrijk en België, Uw Frank stabiliseeren en doen stijgen, stelt Duitschland in staat zijn oorlogsschuld af te doen, d.i. geeft het koloniën.

Spr. liet dan volgen: De groote vraag is, koloniale souvereiniteit of koloniale mandaten? Het verslag geeft niet duidelijk aan hoe Spr. zich tegenover deze kwestie gesteld heeft, waar het hem laat zeggen: „Recht en verstand vragen voor Duitschland eenzelfde behandeling als voor andere koloniale staten". Maar voor ons is dit de hoofdzaak niet. Naar onze meening is de groote vraag deze, hoe de geallieerden, hoe Frankrijk en België in het bijzonder, zich zullen uitspreken, waar zij nu volgens Schacht voor de keuze worden gesteld: Duitschland geen koloniale mogendheid maar dan is het niet in staat zijn schuld te betalen en dan zal de frank nog verder kelderen; óf van Duitschland betaling zijner schuld verwachten, daardoor voorkomen van de débacle van de frank, maar hiertoe toegeven aan den daaraan onafwijsbaar verbonden eisch: het geven aan Duitschland van een overzeesch gebied tot verschaffen van grondstoffen, afzet van producten en ontlasting van zijn overbevolking.

Wij laten hier nu nog volgen, wat het verslag verder over Spr. rede vermeld heeft:

„Het komt er thans op aan, voor Duitschland zoo spoedig mogelijk activiteit op koloniaal gebied te vinden, want alleen op deze wijze kunnen de lasten voor het herstel gemakkelijker worden gedragen. Het systeem van groote particuliere koloniale ondernemingen (de zoogenaamde chartered companies) kan tot de verwezelijking van dit doel bijdragen.

De wereldoorlog heeft bewezen, hoe verkeerd de rekening van het imperialisme was. De ellende in Rusland bewijst hoe onjuist de rekening van het socialistisch bolsjewisme is geweest. Redding kan alleen een individualistisch kapitalistisch bedrijfsleven brengen. Maar hiertoe is koloniaal gebied, emigratie en kapitaal noodig. Als er alom goede wil heerscht, kan deze weg zonder moeilijkheden worden bewandeld. In het Duitsche koloniale gebied zou echter in elk geval de Duitsche muntstandaard moeten worden ingevoerd.

Schacht besloot met de verzekering, dat wat Europa en in het bijzonder Duitschland noodig heeft, een uitweg is uit de tegenwoordige verstikkende lucht uit de armoede en de wanhoop naar een vrijheid en een gelukkiger beschaving".

„Als er alom goede wil heerscht!" Goede wil onderstelt hier, dat een de mandatarissen vrijwillig afstand zal doen van een toegewezen gebied, en dan natuurlijk van een gebied groot en rijk genoeg om in Duitschland's koloniale behoefte te voorzien; bij wien wordt die goede wil aanwezig geacht? Duitschland biedt hiervoor een frank van 48 centen.

Een onderzeeboot via het Panamakanaal naar Ned.-Indië.

Hr. Ms. onderzeeboot K. 13, onder bevel van den luitenant ter zee 1e klasse L. G. L. van den Kun, zal de uitreis naar Nederlandsch-Indië maken via het Panamakanaal.

Deze reisroute is gekozen ten einde te voldoen aan het verzoek van de Rijkscommissie voor graadmeting en waterpassing, om de, aan boord Hr. Ms. onderzeebooten K. 2 en K. 11 uitgevoerde slinger-waarnemingen in de Middellandsche Zee en in den Indischen Oceaan, welke waarnemingen een groote wetenschappelijke waarde hebben, thans voort te zetten in den Atlantischen Oceaan en in den Stillen Oceaan, met een door dr. Vening Meinesz, op grond der verkregen ondervinding ontworpen toestel, terwijl hierbij tevens ondervinding wordt opgedaan betreffende het uithoudingsvermogen van

Aan de Leden
van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

personeel en materieel van een onderzeeboot op een dergelijke lange reis.

De volgende havens zullen worden aangedaan: Fayal, Las Palmas, Curaçao, Colon, Panama, Mazatlan, San Francisco, Honolulu, Guam, Yap, Manilla en Ambon.

Het vertrek uit Nederland zal plaats hebben omstreeks einde Mei; de aankomst in Indië ongeveer December.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

VOORDRACHT PATER JOS VIEGEN.

Voor dezen avond hadden wij ons bijzondere moeite gegeven. Door welwillende medewerking van eenige leden waren er eenige voorwerpen en doeken aanwezig. (Deze laatste hadden met een keurige collectie van Boeatan ook dienst gedaan op de Tentoonstelling der Vereeniging „Tot de kunst"). Aan een zestigtal adressen buiten onze leden waren kaarten toegezonden.

Doch slechts een vijftigtal waren Donderdagavond aanwezig. Dat was zeer jammer, want Pater Viegen heeft, met behulp van een zeer mooie serie lichtbeelden, verteld van de bewoners van Indië, zooals alleen iemand kan doen...... die Indië waarlijk liefheeft.

Z.Eerw. begon met te wijzen op de tegenstelling Oost en West. Bij de Westerlingen treedt de enkeling op den voorgrond. De Oosterling daarentegen is een sociaal wezen. Indië is door ons eerst verwaarloosd. Nu willen wij het vernieuwen. Misschien draven we daarbij wel wat te hard van stal. Echter, een Westersch volk zullen we er nooit van vermogen te maken. Gelukkig maar! Wij zijn daar de mandatarissen; een mooi woord! Mandatum beteekent dienen; om daar te kunnen heerschen moeten wij dienen, die volken dat geven, wat ze noodig hebben om op hooger peil te komen in hun Oostersche beschaving.

In den Archipel is te onderscheiden een westelijk deel, met een cultuur; een oostelijk deel, zonder cultuur. Doch dat laatste is niet geheel juist, volgens spr. Ook bij de z.g. primitieve volken is een diepere ondergrond van hun leven te vinden.

Daarna volgen de plaatjes, eerst Bali, dan de Kaja-Kaja, een lange serie. En onvermoeid en frisch en geestig vertelt spr. van zijn ondervindingen, in krachtige lijnen schetsend het leven van Papoea's, die hij heeft leeren zien en begrijpen, anders en beter dan wij en waardoor hij hen ook lief heeft gekregen.

Bij den aanvang herdacht de voorzitter in zijn openingswoord het overlijden van onzen hooggeachten algemeenen voorzitter.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling 's-Gravenhage.

VOORDRACHT PAUL GRAETZ.

In de groote zaal van de Twee Steden aan het Buitenhof heeft Donderdagavond, 25 Maart, de Duitsche ontdekkingsreiziger Paul Graetz een interessante lezing gehouden over zijn reizen in Afrika en Sumatra, waarvoor buitengewoon groote belangstelling bestond. Deze avond, welke o.m. werd bijgewoond door Z. K. H. Prins Hendrik, Freiherr von Vietinghoff van de Duitsche legatie, Herr von Tschudt, Professor van Sleeswijk en Jhr. Mr. G. C. von Weiler, was georganiseerd door de Vereeniging Oost en West, in samenwerking met de Nederlandsch-Duitsche Vereeniging en de Duitsche Verein.

De voorzitter van de Afdeeling, de Heer R. Zuiderhoff, sprak een kort openingswoord, waarbij hij allen welkom heette. Hij herdacht in het kort het overlijden van den algemeenen voorzitter, Mr. W. Sonneveld, waardoor de Vereeniging Oost en West in rouw gedompeld was.

Voorts wees de Heer Zuiderhoff er op, dat deze lezing de eerste is, welke voor Oost en West in een vreemde taal gehouden wordt over een ander onderwerp dan Ned.-Oost- en West-Indië. Wel is waar licht de Vereeniging al sedert jaren haar leden in omtrent andere verre streken, door middel van het Koloniaal Weekblad, in welk verband spreker hulde bracht aan Kolonel Nijpels, eveneens aanwezig, voor de verzorging van zijn rubriek: „Uit den Verren Vreemde".

Tot slot bracht spreker in het Duitsch dank aan den heer Graetz voor zijn bereidwilligheid, hier iets van zijn reizen te willen mededeelen.

Daarna begon Paul Graetz zijn interessante causerie, die met ongeveer 170 gekleurde lichtbeelden illustreerd was.

Destijds, toen hij zijn eerste reis ondernam, was luitenant in Duitsch Oost-Afrika. Hij kreeg opdracht de Duitsche regeering een weg voor auto's aan te gen dwars door Afrika, hetgeen de eigenlijke oorz was van zijn ontdekkingsreizen. De tocht per auto biel ving in 1909 aan te Dar-es-Salem, de hoofds van Duitsch Oost-Afrika en ging door een prach palmenland. Tal van hindernissen moesten op de gen, welke alleen voor voetgangers geschikt wa door middel van dynamiet verwijderd worden. Vo ging het langs de Zambesi met haar krokodillen hoorde men in de stilte van den nacht het gekrij der hyena's. Menig autoband sprong, bruggen moe worden opgeslagen om verder te komen, doch ten sl werd toch de Atlantische Oceaan bereikt.

Nog interessanter was de reis per motorboot d Afrika in de jaren 1911 en 1912. Vele avonturen w den daarbij beleefd; bij zulk een avontuur met een a geschoten buffel moest spreker's Fransche metg daarbij het leven laten, terwijl de Heer Graetz zwaar aan den kaak gewond werd. Om volkomen genezen heeft hij zijn reis moeten onderbreken.

Tot slot gaf de Heer Paul Graetz nog enkele van indrukken weer, die hij bij zijn bezoek aan Sum heeft opgedaan. Van dit eiland deelde hij tal van m waardigheden mede, welke hij eveneens op het d bracht.

Het was een mooie avond; een hartelijk applaus dan ook spreker voor zijn boeiende voordracht deel.

De Secretaris,
J. C. BAUDOI

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag April e.k.,* ten 2 ure, in het gebouw der Vereenig Heulstraat 17, den Haag.

Punten van behandeling.

1. Opening en installatie nieuwe H.B.-leden, de Mr. J. Huges, Voorzitter der Afdeeling Arnhem, gevolge art. 11 2e lid Huish. Reglem. en W. C. Cla ner, Bestuurslid der Ver. Suriname, ingevolge Ov eenkomst met O. en W. (Zie K. W. 24 Dec. 192
2. Notulen. (Zie K. W. 29 Oct. 1925, No. 44).
3. Jaarverslag, Rekening en Verantwoording 1925, rapport Verificatie-Commissie en Begrooting 1 (Zie K. W. 18 Maart 1926, No. 11).
4. Bepalen plaats Algemeene Vergadering 1926 en v stelling datum.
5. Mededeelingen.
6. Rondvraag en sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH

Van de Redactie.

SUMATRA-FILM.

Van Zondag 4 tot en met Donderdag 8 April wo in het City-theater, Veenestraat, den Haag, een mooie, grootendeels folkloristische film over Sum vertoond.

Door afwezigheid van de schr. bleef in dit Nr. rubriek „Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt" ach wege.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR:

Nederl.-Indië:

Ir. W. J. R. Lanzing, ingenieur 3e klasse bij den die van den Mijnbouw, Koornmarkt 25, Delft.
D. P. Mastbergen, onderwijzer bij het M.U.L.O., Dor straat A 86, Nieuwenhoorn.
K. J. Danckaerts, onderwijzer 2e klasse bij het Op Europ. Lager Onderwijs, Lobith-Tolkamer.
C. W. Otte, onderwijzer 2e klasse bij het Openb. Eu Lager Onderwijs, Vaillantlaan 502, 's-Gravenhage.
Ir. O. W. Memelink, ingenieur 3e klasse bij den di van den Mijnbouw, Kerkplein 9, Zutphen.
Mr. H. Veldhorst, rechterlijk ambtenaar, Boulevard Katwijk aan Zee.

C. van Os, onderwijzer 2e klasse bij het Openb. Europ. Lager Onderwijs, Julianalaan 33, Bilthoven.
A. J. G. J. Schneider, onderwijzer 2e klasse bij het Openb. Europ. Lager Onderwijs, Bootenmaker, Zaandam.
D. A. v. Waardenburg, officier van Gezondheid 2e kl., Oude Singel 142, Leiden.
J. v. Engelenburg, officier v. Gezondheid 2e kl., Fahrenheitstraat 538, Den Haag.

INDISCHE VERLOFGANGERS.

J. H. B. Jaspers, 1e Luitenant Infanterie, Utrechtscheweg 114, Arnhem.
A. C. W. Lionarons, Dirig. Officier van Gezondheid 2e klasse, Hoogewal 15, 's-Gravenhage.
R. J. E. Muring, Kapitein der Infanterie, Borneostraat 19, Dordrecht.
M. A. Weigel, Onderluitenant-Apotheker-assistent, Utrechtscheweg 161, Amersfoort.
H. H. L. Tieland, 1e Luitenant der Infanterie, Rembrandtkade 48, Utrecht.
R. von Seijdlits-Kurzbach, Kapitein der Infanterie, Leidschekade 82, Amsterdam.
M. Ch. Goedhart, Officier van Gezondheid 1ste klasse, Denneweg 126a, 's-Gravenhage.
M. P. Augustijn, Militair Apotheker 1ste klasse, Regentesselaan 122, 's-Gravenhage.
H. A. C. H. Hueber, Inspecteur van het Gevangeniswezen, p/a. F. Houtkamp, Sterksel, gem. Maarheeze (N.-Br.).
Mr. T. C. Lekkerkerker, Landrechter te Tegal, Leuvenschestraat 59, Scheveningen.
M. F. Bemmelman, Immigratie-ambtenaar der 2e klasse te Langsa, Adm. de Ruyterweg 218, Amsterdam.
J. F. G. Drechsel, Onderwijzer der 1e klasse bij het Openb. Europ. Lager Onderwijs, Friesche Straatweg 66, Groningen.
J. L. Tielman, Commies op het kantoor van den assistent-resident der Palembangsche Benedenlanden, Goudenregenstraat 55, 's-Gravenhage.
A. J. Rankema, Houtvester bij het boschwezen in Ned.-Indië, p/a. K. Rankema, Blevenburgstraat 2, Utrecht.
Dr. A. Noë, Leeraar bij de Voorbereidend Hoogeronderwijsafdeeling der Algemeene Middelbare School te Jogjakarta, Assendelft 202.
H. Dekker, Controleur 1e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Badhuisstraat 7, Vlissingen.
E. H. B. Brascamp, Opperhoutvester bij het Boschwezen in Ned.-Indië, villa Rozenhof, Olst.

MET PENSIOEN.

G. Bakker, e.o. Kapitein der Infanterie, Beeklaan 320 II, Den Haag.
Th. F. J. Hennings, e.v. Dir. Officier van Gezondheid 1e klasse, Kopenhagen, Smalle 1.
H. Welter, Alg. pakhuismeester, Koningsplein 30, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 24 tot 31 Maart.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
M. van der Hilst, Faas Eliaslaan 33 te Baarn (Afd. Utrecht) f 5	den heer L. D. Petit te Amsterdam.
Ir. A. F. de Groot, Leeraar Christelijk Lyceum te Zutphen, Hazekamp 2, f 5	den heer J. P. Donk te Dieren.
H. Pek, Oud O.-I. Hoofdambtenaar, Den Haag, Anna Paulownastraat 30, f 5	Voorzitter Afd. Den Haag.
Mevrouw A. Suyck-van Moiman, Den Haag, Frederik Hendriklaan 210, f 5.	
W. Baronesse van Lijnden-von Schmidt auf Altenstadt, Den Haag, Jul. v. Stolberglaan 36. f 5.	den heer R. Francis te Den Haag.
Jonkvrouwe D. von Schmidt auf Altenstadt, Den Haag, 3de v. d. Boschstraat 2. f 5.	
Mevrouw A. Smit-Hofman, Wassenaar, Zijllaan 15. f 5.	
H. W. Dahlberg, Den Haag, Buys Ballotstraat 71. f 5.	
Th. van Dissel, Hoofdambtenaar Dep. v. Koloniën, Den Haag, Ant. Heinsiusstraat 56. f 5.	Secretaris-Penningmeester Afd. Den Haag.
Mevr. Wed. M. J. W. Jacobson-Zoetelief, Den Haag, Riouwstraat 200. f 5.	
J. A. Quist, Adsp. Controleur B.B. m.v. te Hoorn, Achterom 3. f 5.	

Rectificatie: H. Schlüter is abusievelijk vermeld als: Administrateur; dit moet zijn: Geëmployeerde s.f. „Balapoelang" S.C.S., Tegal.

Nieuwe Begunstigers:

H. Klerckx, Leeraar Fransch M.O., Oss, Molenstraat...	Secretaris Afd. Nijmegen.
Mej. G. M. Leich, Apeldoorn, Hoofdstraat 157..........	den heer H. Beunink te Apeldoorn.
Heer en mevrouw Tepe, Apeldoorn, Sophiapark......	Mej. Mr. H. P. Dijk te Apeldoorn.
Mevrouw M. Lovengreen, Apeldoorn, P. Mauritsl. 23.	Voorzitter Afd. Apeldoorn.
Mevr. A. A. v. d. Paardt, Apeldoorn, Pr. Mauritslaan 24	
Mej. C. C. de Graaff, Apeldoorn, Pr. Mauritslaan 24...	

Afschrijven:

H. J. J. Knibbeler, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, Hoeylaan 19 (overleden).
P. J. Zürcher, Schoten (Haarlem), Spaarnhovenstr. 4.

Adresveranderingen:

J. L. Sevenster, Arnhem, Sweerts de Landasstraat van: 31 naar 29.
Mejuffrouw J. L. E. Waller, onderwijzeres, Amsterdam, van: Rustenburgerstraat 353 naar: Frederik Hendrikstraat 188 III p/a. familie Martens.
G. W. J. Kooy te Territet (Suisse) van: Grand Hotel naar: Riant Chateau.
Baronesse de Kock-s'Jacob, Den Haag, van: Alexanderstraat 18 naar: Oude Scheveningscheweg 106.
R. ten Seldam, oud-Luitenant-Generaal-tit., Den Haag, van: Valeriusstraat 81 naar: van Boetzelaerlaan 171.
Mr. H. J. Matthes, oud-Raadsheer H. G. v. N.-I., Den Haag, van: Kranenburgweg 11 naar: Weede van Dijkveldstraat 52.
P. L. van der Putten, Techn. Ambt. P. T. T., Den Haag, van: Schuytstraat 217 naar: Regentesselaan 339.
K. E. Breslau, Ind. Jur. Cand., Den Haag, van: Scheldeplein 3 naar: Columbusstraat 251.
J. F. H. Gijsberts, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Den Haag, Schenkkade 307, naar: Rijswijk, Caen van Necklaan 170.
Dr. M. C. Goedhart, Off. v. Gezondheid N.-I. L., van: Pasaroean naar: Den Haag, Denneweg 126a. f 5.—
H. W. Schröder, Controleur B.B., van: Den Haag, Schenkstraat 118, naar: Weltevreden, Dep. B. B.
K. J. van Wijngaarden, Controleur B.B., van: Kediri naar: Salatiga, Toentangsche Weg.
C. W. Pantekoek, Majoor Mil. Adm., van: Magelang naar: Bandoeng.
Mevrouw F. H. Suermondt-Albrecht, van: Soekaboemi naar: Weltevreden, Oud-Gondangdia 9.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, D. Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jon. lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen do.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-In. of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied a. personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtin. zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehu. biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland v. toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvra. te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indis. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekk. willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten ei. aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de da. J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Fi. MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede dr.
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede vo. verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indi.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzie.
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzie.
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indi.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Vo[illegible]wezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.